

Me' pinakita'u pu si Yahiyahin Pahāti sabab me' pinakita'u pu si Yahiyahin

Panulat si Yahiya sulatne inin, bahi' ne te'ed iye. La'i iye miya'an patenna' si pū' diki'-diki' inēnan Patmos. Pu'unne tapī la'i pegge' ka'astelan iye we' me' nakura'si gubelno Romahin sabab pagusihatne sabab si Isa Almasihin. Hangkan pinatahala' iye we' de amban lahatne duk pinatenna' iye la'i si pū' miya'an. Kuwe' du iye kinalabusu. Panulat si Yahiya inin, sōng ne ta'abut kamateynen.

Sinulat we' Yahiya inin pangasigne atey me' masandel pu si Isahin. Masa miya'an niya' da'akan amban Sultan Nakura'si lahat Romahin we' sasuku kahagad pu si Isa Almasi subey bininasa. Duk ekka ne siye matey sabab paminasa siyehin.

Inaka we' Yahiya tu'u me' bayu'-bayu'an pinakita'u si iye we' Tuhanin pasal me' ma'umantag tu'u si dunyahin bang sōng balik ne si Isa duk bang kiyamat ne dunyahin. Ekka me' maka'ulali' pinakitehan si iye bu kēmon miya'an lalem hātinен. Si Isa tu'u dem libru inin inēnan "Bili-bilihin" pegge' kamateyne matu'uhin kuwe' iye dalil bili-bili pagkuluban pamuwas duse manusiya'in kēmon. Pasti' te'ed tu'u we' nakura' seyitanin da'ag du we' Isa Almasi duk iye du magbaya' si kēmon-kēmonin.

¹ Sulat inin sabab me' pinakita'u we' Isa Almasihin. Pinaginta'u inin we' Tuhanin pu si Isa Almasi

supaya tapakitene si me' dara'akan Tuhanin bang
ine sōng ma'umantag si pasōnganin. Pinaginta'u
inin we' Almasi si dara'akannen, Yahiya. Dina'ak
we' ne mala'ikatnen pī pu Yahiya ngakahan iye
sabab me' inin.

² Manjari sinulat isab we' Yahiya kēmon bakas
takitenen. Inaka we' ne dem sulat inin me' lapal
Tuhanin duk tolo' mabennal bakas pinakita'u we'
Isa Almasi si iyehin.

³ Manjari, sine-sine matsa sulat inin kēgan du
duk kēgan du isab sine-sine mapakale si me'
pa'alan inin duk manuhut me' dem sulat inin.
Pegge' tapit ne ka'umantagne inin kēmon.

Tagna' sinulat Yahiya si me' pitu' pagtipunanin

⁴ Sulat inin amban aku, Yahiya. Pasampayku
sulat inin pī si me' pitu' pagtipunan me' a'a suku'
si Tuhan mala'i si lahat Asiyahin. Karayaw ka'am
ipat Tuhanin duk karayaw pasanyangne dem
ateybin. Iye Tuhan mangga'i mapinda kemuwe
tagna' awvalley sampay kuwe'itu duk sampay
salama-lama. Karayaw isab ka'am ipat Niyawa
Tuhanin duk karayaw pasanyangne dem ateybin.
Niyawa Tuhanin la'i si harapan paningkolo'an
Tuhanin.

⁵ Karayaw isab ka'am ipat Isa Almasi duk
karayaw pasanyangne dem ateybin. Isa Almasi
kapangandelan te'ed me' bissānen. Iye dehellu-
dehellu pinakellum balik amban me' pateyin. Duk
iye isab magbaya' si kēmon taga kapatut dem
dunya inin.

Malasa te'ed iye si kite bi. Matey iye supaya
tapuwasanne me' duseten bi.

6 Hininang kite bi we' ne bangsa sultan duk me' imam supaya kite bi maghinang si Samanen, Tuhanin. Hangkan subey pudjite bi Isa Almasi duk karayaw magbaya' iye salama-lama. Amin.

7 Pakale ka'am. Pitu du Isa Almasi patuhutan inalak. Kēmon a'ahin takitede du iye sampay me' a'a mamapatey iyehin. Kēmon a'a amban me' kabangsa-bangsahan si dunyahin magdukka du sabab hukuman sōng pinatekkahin. Awe', to'o du te'ed inin. Amin.

8 Missā Tuhanin, iye Panuhutan Mabal-akatanin, "Aku tagna'an kēmon-kēmonin duk aku panambusannen," pa'in Tuhanin, iye mangga'i mapinda kemuwē tagna' awwalley sampay kuwe'itu duk sampay salama-lama.

Pabagala Isa Almasi

9 Aku inin Yahiya, pungtina'ibi pegge' sali' kite bi sandel pu si Isa. Sali' isab kite bi magsandal kabinasahan matekka si me' masumakup dem pagbaya'an Tuhanin. Bakas pinatahala' ku dina'ak pī si pū' inēnan Patmos, pegge' bakas magusihat ku lapal Tuhanin duk tolo' mabennal pinakita'u we' si Isahin.

10 Manjari, dambuwa' ellew, ellew pamudji Panuhutanin, pagbaya'an ku we' Niyawa Tuhanin. Makakale ku suwala basag kuwe' hellingan tabuli' amban bukutanku.

11 Pa'in suwalahin, "Sulatun kēmon takitenun bu pabo'ohanun pī si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin si me' pitu' puueblo inin: si Epesus, si Is-mirna, si Pergamo, si Tatira, si Sardis, si Piladelpi duk la'i si Laodikea."

¹² Manjari paharap ku pī mayam bang sine mamissā si aku miya'an. Niya' kiteku la'i pitu' tengenan payita'an bulawan.

¹³ Duk la'i si tengnga'-tengnga' me' tengenan payita'an miya'an, niya' dangan nengge-nengge kuwe' bantuk manusiya'. Jubanen umabut si bettisne duk niya' pekkes dākannen bulawan.

¹⁴ Kōknen pote' kuwe' gapas duk matanen kuwe' kayat ebbut.

¹⁵ Bettisnen ngillap kuwe' tumbaga bakas pinadem ebbut bu ilanu'an. Suwalanen kuwe' begeddu bessey bohe' hadje.

¹⁶ Si tanganne kanawanin niya' antananne pitu' pote'an duk niya' paluwus amban behene bessi, talem matanen kaduwembiya'. Luwenen sahaya kuwe' silak ellewin bang lettu ne.

¹⁷ Pagkiteku iye, magtawus ku hebbā' si antag bettisne. Kuwe' ku a'a matey. Saguwa' binettad we' ne tanganne kanawanin si aku duk pa'inne, "Da'a kew talew. Aku tagna'an kēmon-kēmonin duk aku panambusannen.

¹⁸ Aku ma'ellumin. Bakas ku matey saguwa' ellum ne ku salama-lama. Aku taga kapatut magbaya' si me' mamateyin duk bang tungan siye papīku si ahilat.

¹⁹ Sulatun," pa'inne, "kēmon me' takitenun, me' ma'umantag kuwe'ituhin duk me' pina'ntag si sinōngin.

²⁰ Akaku ne kuwe'itu bang ine hāti me' pitu' pote'an si tanganku kanawanin duk hāti tengenan payita'an bulawan pitu'in, ga' kinata'uhan matu'uhin. Iye inin hātinens: pitu' pote'anin, siye

mangantanan me' pitu' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin. Duk pitu' tengenan payita'anin siye me' pitu' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

2

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Epesusin

¹ Pa'inne pe, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Epesusin. Duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, iye taga pote'an pitu' si tanganne kanawanin duk malumengngan si tengnga' me' pitu' tengenan payita'an bulawanin.

² Kata'uhanku du me' hinangbin. Kata'uhanku we' lubagan ka'am maghinang duk matuyu' ka'am magsandal bisañ ine-ine kasigpitanbin. Kata'uhanku isab we' ga'i ka'am kasulutan si me' hinangan me' a'a mala'at iyan duk bakas ne tapaliksa' we' bi me' a'a malu'u magmā-mā kawakilan siye duk kata'uhanbi ne we' dusta'an siye.

³ Asal matuyu' ka'am magsandal kasigpitan sababku duk teteg te'ed sandelbin si aku.

⁴ Saguwa' niya' panalla'anku ka'am: ga'i ne ka'am malasa si aku kuwe' tagna'in.

⁵ Hangkan hep esseb-essebun bi lasabi si aku tagna'in duk pagsusunanun bi duk lebbahanun bi ne dusebin. Bu hinangun bi ne me' hinangan mahāp hininangbi tagna'in pegge' bang ga'i lebba-hanbi dusebin, piyu ku duk ānanku du tengenan payita'anbin amban lugalnen.

6 Saguwa' kahāpan ku isab si ka'am pegge' kabunsihan we' bi hinangan me' a'a manuhut Nikolaihin, sali' du isab duk bunsiku si me' hinanganden.

7 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Pa'inne pe, "Sasuku mangga'i tabo'o we' sasatin urunganku iye kapatut mangan buwa' kayu amban po'on kayu mangurung umul mala'i si pala'ihan Tuhanin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Almasi mala'i si Ismirnahin

8 Manjari missā iye si aku balik, pa'inne, "Nulat kew si mangantan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Ismirnahin, duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku. Aku tagna'in duk aku isab tamanannen; aku bakas mamateyin bu ellum ku balik.

9 Kata'uhanku du me' kasusehanbin; kata'uhanku we' miskin ka'am saguwa' iye mato'ohin dayahan du ka'am si surga'. Kata'uhanku isab we' binissā-bissāhan la'at ka'am we' me' a'a magmā-mā Yahudi siye, me' a'a suku' si Tuhanin, bu ga'i iyan to'o. Me' tindeg seyitanin siye.

10 Da'a ka'am tinalew ine-ine kabinasahan tekka si ka'am. Pakale ka'am! Sōng suleyan seyitanin du ka'am iyan; niya' ka'am iyan inisi dem kalabusu duk bininasa ka'am dem sampū' bahangi. Saguwa' pateteg ka'am si aku bisa

ka'am pinapatey duk tumbasanku du ka'am umul ga'tamananne.

¹¹ “Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin.”

Pa'inne pe, “Sasuku mangga'i tabo'o we' sas-satin ga'i iye pinapeddi'an si narka', iye pina'in kamatey kaminduwenen.”

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Pergamohin

¹² Manjari missā ne isab iye si aku, pa'inne, “Nulat kew si mangantanan si pagtipunan suku' si aku si lahat Pergamohin duk inin sulatun:

“Lapal inin amban aku, iye taga bessi matalem matane kaduwembiya'in.

¹³ Kata'uhanku du bang antag patenna'anbin. Lu'u ka'am si lahat mabantu pagsumbahan nakura' seyitanin. Saguwa' teteg du ka'am nuhut aku duk ga' du lebbahanbi sandelbi si akuhin bisaan masa pamapatey pu Antipasin. Matuyu' hep iye magmahalayak lapalkun hangkan iye pinapatey lu'u si lahat seyitan iyan.

¹⁴ Saguwa' niya' panalla'anku ka'am: niya' ka'am lu'u nuhut tolo' si Bala'amin. Masa awwalley tinolo'an hep we' si Bala'am si Balak bang inumey duk tabo'one magduse me' a'a Isra'ilin. Tabo'o siye we' ne magduse sakali' ne siye man-gan kinakan sinōngan si me' tuhan-tuhanin duk magjina ne siye.

¹⁵ Damikkiyan, niya' du isab lu'u si ka'am nuhut tolo' si Nikolaihin.

¹⁶ Hangkan hep, pagsusunanun bi ne me' duse-bin duk lebbahanun bi ne. Pegge' bang ga'i, piyu ku si ka'am mura duk atuhanku siye. Iye pangatukun bessi mapaluwas amban dem behekun.

¹⁷ "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Pa'inne pe, "Sasuku mangga'i tabo'o we' sas-satin urunganku iye kinakan amban dem surga' inēnan manna. Urunganku isab siye dangan-dangan batu pote' duk la'i tasulat ēnde ba'ahuhin. Ga' niya' ngata'uhan ēn miya'an luwal hadja pangurungan iyehin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Tatirahin

¹⁸ Manjari pa'inne pe si aku, "Nulat kew si mangantan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Tatirahin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, Anak Tuhanin. Matakun kuwe' bantuk kayat ebbut duk bettiskun ngillap kuwe' tumbaga bakas ilanu'an.

¹⁹ Kata'uhanku du me' hinangbin. Kata'uhanku we' hadje lasabin duk basag isab sandelbin. Matuyu' ka'am nabangan sawe'bi duk matuyu' ka'am magsandal kasigpitinan. Kata'uhanku mas hāp hinanganbin kuwe'itu amban tagna'in.

²⁰ Saguwa' niya' panalla'anku ka'am: niya' lu'u dende si ka'am inēnan Jesebel magmā-mā we' iye dambuwa' nabi magpalata' lapal Tuhanin. Pasagadanbi hadja iye magtolo' si me' dara'akankun bu sabab pagtolo'nen tapadupang ne siye hangkan tabo'o ne siye magjina duk

mangan me' kinakan bakas sinōngan si me' tuhan-tuhan.

²¹ Bakas ne iye sessa'anaku dina'ak magsusun ne duk ilebbahan ne dusene magjinahin, saguwa' ga'i iye ngatu.

²² Pakale ka'am, patekkahanku du iye saki bo'one pabāk. Kēmon isab sawe'ne bakas magjinahin pahunitanku te'ed. Bang ga'i pagsusunande duk lebbahande hinangande duk dende iyan, asal patekkaku inin si siye mura.

²³ Duk papateyku kēmon manuhut tolo' dende iyan supaya kata'uhan me' masandel si aku si me' pagtipunanin kēmon, we' aku mangata'uhan bang ine diyalem atey duk diyalem pikilan manusiya'in. Duk tumbasanku me' hinangbin dangan-dangan mapata' si ka'amin.

²⁴ "Saguwa' niya' ka'am lu'u si Tatira, ga' du tuhutbi tolo' mala'at inin. Ga' ta'ayabi iye inēnande tolo' malalem amban seyitanin. Na, ga' niya' sed-dili panessa'ku si ka'am amban inin:

²⁵ kimmatanun bi te'ed ine-ine bakas pinasuku' si ka'amin samanta'an ga'i pe ku tabalik piyu.

²⁶⁻²⁸ Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin duk matuyu' nuhut me' panganda'akankun sampay si kamateyde, urunganku siye kapatut sali' kuwe' pinangurung Samaku akuhin. Urunganku siye kapatut magbaya' si me' kabangsa-bangsahanin. Basag pagbaya'den kuwe' dalil basi' ga'i polong, duk bantaden kuwe' paliyuk pessa'. Pangurungku isab si siye māgahin.

²⁹ "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan

me' a'a suku' si akuhin."

3

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Sardisin

¹ Missā pe iye namba si aku, pa'inne, "Nulat kew si mangantanan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Sardisin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, iye mangantanan Niyawa Tuhanin duk pote'an pitu'in. Kata'uhanku du bang ine hininangbin. Kata'uhanku isab we' ekka magpa'in we' nuhut ko' te'ed ka'am kinabaya'ankun, saguwa' ga'i du iyan to'o. Ga'i du ka'am nuhut te'ed.

² Papateng ka'am. Papagenun bi sandelbi si akuhin pādpād niya' pe talebbi sandelbi duk du ga'i tahala' kēmon. Pegge' paglilingku me' hinanganbin, ga'i pe tewwa' si matahan Tuhankun.

³ Hangkan pikil-pikilun bi me' tolo' maben-nal bakas takalebi duk kinahagadbi tagna'in. Tuhutun bi te'ed me' tolo' miya'an duk pag-susunanun bi me' dusebin duk lebbahanun bi ne. Bang ga'i ka'am papateng, bessuwang ku hadja iyan tekka piyu si ka'am kuwe' a'a panangkew. Ga'i iyan bisañ kata'uhanbi bang waktu ine pa-piyukun.

⁴ Saguwa' niya' pe ka'am lu'u si Sardis, ga' legebi me' semmekbin, hātinan ga' ka'am bakas nuhut maghinangan la'at. Nuhut du ka'am iyan aku lumengngan magsemmek pote' pegge' pata' ka'am nuhut aku.

⁵ Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin pinasem-mekan du siye pote' kuwe' miya'an duk ga'i du

pasewanku ēnden amban dem libru panulatan ēn me' a'a taga umul ga' tamanannen. Duk pabawagku la'i si pana'anan Samakun duk me' mala'ikatnen we' siye inin suku' si aku.

⁶ "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Piladelpihin

⁷ Duk pa'inne ne isab, "Nulat kew si mangantan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Piladelpihin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku, iye masutsi duk maben-nalin. Aku mangantan kunsi' Sultan Da'udin. Bang lukaku, ga' niya' makatambelne. Bang tambelku isab, ga' niya' makalukane.

⁸ Kata'uhanku du bang ine hinangbin. Kata'uhanku ga'i du ka'am basag. Saguwa' matuyu' du ka'am nuhut me' tolo'kun duk teteg du ka'am si aku. Niya' gawang lukaku si ka'am, ga' niya' makatambelne.

⁹ Pakale ka'am. Me' a'a malu'u magmā-mā me' Yahudi siye, me' a'a suku' si Tuhanin, magdusta' hadja siye. Iye mato'ohin, suku' si nakura' seyitanin siye. Da'akku du siye iyan piyu pasujud si ka'am duk kata'uhande du iyan we' ka'am kinalahankun.

¹⁰ Matuyu' du ka'am nuhut panganda'akankun we' subey ka'am magsandal. Hangkan ipatte du ka'am isab supaya ga' niya' baya-bayabi bang tekka kasigpitanin si tibu'ukan dunya panuleyan kēmon me' a'a si dunyahin.

¹¹ Mura du ku piyu balik si dunya. Tentemanun bi te'ed kēmon pinasuku' si ka'amin supaya ga' niya' maka'agew pahala'bin.

¹² Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin, pahad-jeku iye si pana'anan Tuhankun. Pateteg iye la'i duk ga'i ne te'ed iye tahala' salama-lama. Sulatku la'i si baranne ēn Tuhankun duk ēn puweblo Tuhanin, iye inēnan Awrusalam ba'ahuhin. Iye inin puweblo duwa'i du iyan amban surga', amban Tuhankun. Sulatku isab la'i si baranne ēnku ba'ahuhin.

¹³ "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

Lapal si pagtipunan me' a'a suku' pu si Isa Al-masi mala'i si Laodikeahin

¹⁴ Duk pa'inne pe, "Nulat kew si mangantan si pagtipunan me' a'a suku' si aku si lahat Laodikeahin duk inin sulatun:

"Lapal inin amban aku. Aku inin inēnan si Amin. Kapangandelan ku duk kēmon bissākun bennal. Aku po'on kēmon pinapanjari we' Tuhanin.

¹⁵ Kata'uhanku du me' hinanganbin we' si ellet nuhut ka'am duk ga'i. Dalilnen kuwe' ka'am bohe' ga'i panas, ga'i isab haggut. Kabaya'ankun bang nuhut ka'am aku, nuhut ne te'ed ka'am, bang ga'i, na, ga'i ne te'ed.

¹⁶ Saguwa' pegge' magduwe-duwe pikilanbin sabab aku, kuwe' dalil bohe' si ellet panas duk haggut, hangkan luwa'ante du ka'am iyan amban dem beheku.

17 Pa'inbi we' dayahan ka'am duk hāp ka'ellumanbin. Pa'inbi we' ga' ne niya' sukalbi. Saguwa' iye mato'ohin, kuwe' ka'am pessek, ga'i kata'uhanbi bang sa'ingge te'ed ka'am. Ka'ase'-ase' ka'am pegge' miskin ka'am, hātinen kulang sandelbin. Kuwe' isab ka'am me' a'a ga' niya' semmekne.

18 Hangkan sessa'ante ka'am, subey ka'am melli amban aku bulawan lunglun duk ka'am ngadaya-han te'ed. Subey isab ka'am melli amban aku semmek pote' panemmekbi dibin duk katampengan baranbin duk ka'am ga'i iya'. Duk subey isab ka'am melli tambal amban aku panambalbi matabin duk ne ka'am ngite.

19 Sasuku kinalasahankun bi'atanku duk leg-gaku duk siye ngapetten. Hangkan matuyu' ka'am si hinangan hāp, pagsusunanun bi ne me' dusebin duk lebbahanun bi ne.

20 Pakale ka'am, iyu' ku kuwe' dalil a'a nengge si gawangbi nuttuk makiluka. Bang niya' a'a makakale suwalakun bu lukane gawangin, padiyalem ku duk magtuhut kami mangan.

21 Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin urunganku siye kapatut ningkolo' si bihingku diyata' paningkolo'ankun duk nuhut siye aku magbaya'. Kuwe' du akuhin, tada'ag we' ku nakura' seyitanin duk ningkolo' ne ku si bihing Samaku Tuhanin si paningkolo'annen.

22 "Kēmon ka'am taga tayingehin, subey pakalebi pina'in Niyawa Tuhan si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin."

4*Pinabagala surga'in*

¹ Puwas miya'an niya' ne isab pabagala si aku. Niya' takiteku gawang luka la'i si surga'.

Duk takaleku ne isab suwala kuwe' hellingan tabuli' bakas mamissā si aku tagna'in. Pa'in suwalahin, "Padiyata' kew pitu duk pakitehanku si ka'u bang ine-ine matekka si sinōngin."

² Magtawus ku pagbaya'an we' Niyawa Tuhanin duk niya' takiteku si surga' kursi, hātinan paningkolo'an bangsahan, duk niya' dangan ningkolo' la'i diyata'ne.

³ Luwenen tinglak kuwe' me' palmata mahalga' inēnan jasper duk palmata peyat. Paliput si kursi miya'an niya' birarali bantuknen kuwe' palmata gaddung.

⁴ Paliput si kursi miya'an niya' duwempuk-ampat kursi seddili duk niya' ningkolo' la'i duwempuk-ampat me' bahi' magsemmek pote' duk taga korona bulawan diyata' kōkde dangan-dangan.

⁵ Duk amban kursi si tengnga' miya'an paguwa' lalatin duk lette'in duk lugungin. Niya' isab pitu' sularian kayat la'i si harapan kursi miya'an. Bang hināti, me' pitu' sularian miya'an Niyawa Tuhanin.

⁶ La'i isab si harapan kursi miya'an, niya' kuwe' bantuk tahik tilag kuwe' sāmin.

Duk niya' ampat mala'ikat sakabayu' si higad kursi miya'an paliput. Me' mala'ikat miya'an lapat we' mata baranden si harapande duk si bukutde.

⁷ Dambuwa' mala'ikat miya'an bantuknen kuwe' luwe lima'ung. Dambuwa'in isab kuwe' luwe sapi'. Katellunen luwenen kuwe' manusiya'. Ka'ampatnen kuwe' mana'ul palayang.

⁸ Kaniya-kaniya siye ennem peppikden duk lapat siye we' mata amban diyalem duk amban bukut. Ga' niya' halihande magkalang ellew-sangem. Iye inin kalanganden, pa'inde:

"Sutsi iye. Sutsi iye. Asal sutsi Tuhan Mabal-akatanin. Tuhan iye ga'i pinda kemuwe awwal tagna'ley sampay kuwe'itu duk sampay salama-lama."

⁹ Magkalang me' ampat mala'ikat miya'an mudji Tuhan ma'ellum salama-lamahin. Pinahadje iye we' de duk magsukul siye si iye. Kahaba' siye magkalang,

¹⁰ pasujud duwempuk-ampat me' bahi'in parap pī si Tuhan maningkolo' si kursihin duk pinudji we' de Tuhan ma'ellum salama-lamahin. Duk binettad we' de korona bulawan diyata' kōkden pī si harapan kursihin duk pa'inde,

¹¹ "Ka'u Panuhutan kamihin duk Tuhan kamihin. Pata' kew pinudji duk pinahadje pegge' bal-akatan kew te'ed.

Ka'u mamapanjari kēmon-kēmonin.

Amban baya'nu hangkan siye pinapanjari duk hangkan siye ellum."

5

Katas ilikidin duk bili-bilihin

¹ Manjari takiteku we' maningkolo' si kursi miya'an niya' antananne katas ilikid si tanganne

kanawanin. Katas ilikid miya'an tasulatan diyalem-bukut duk ilekket sīngnen mimpitu' supaya ga'i taluka.

² Duk niya' takiteku mala'ikat basag manamal missā papales, pa'inne, "Niya' ke tu'u pata' ngānan me' lekket katas ilikid inin bu ngalukane?"

³ Saguwa' ga' niya' takasuwa' diyata' langit atawa si dunya atawa si ahilat taga kapatut ngaluka katas ilikid miya'an bu matsa bang ine bakas sinulat diyalemnen.

⁴ Magtangis ku te'ed pegge' ga' niya' takasuwa' bisan dangan pata' ngaluka katas ilikid miya'an duk matsane.

⁵ Manjari dangan me' bahi'in missā si aku, pa'inne, "Da'a kew magtangis. Payamanun. Tada'ag ne nakura' seyitanin we' Isa Almasi, iye inēnan Lima'ung amban bangsa Yudahin; tubu' Sultan Da'ud iye duk bangsahan iye. Hangkan pata' iye ngānan pitu' lekketin duk ngaluka katas ilikidin."

⁶ Manjari niya' takiteku kuwe' Bili-bili nengge la'i si antag kursihin, si tengnga' me' ampat mala'ikat sakabayu'in duk me' duwempuk-ampat bahi'in. Niya' takiteku si baran Bili-bilihin tanda' we' bakas pinapatey iye. Niya' pitu' tandukne duk pitu' isab matanen. Me' pitu' matane miya'an tanda' Niyawa Tuhan pinapitune si tibu'ukan dunyahin.

⁷ Manjari pasōng Bili-bili miya'an pī si mangkolo'si kursihin bu ineddō' we' ne katas ilikidin amban tanganne kanawanin.

⁸ Sakali' miya'an eddo'ne, magtawus pasujud si

iye ampat mala'ikat sakabayu'in duk duwempuk-ampat me' bahi'in, bahasa mudji iye. Dangan-dangan me' bahi'in niya' antanande alpa duk tug-tungan bulawan penno' we' kamanyan. Pegge' bengngi kamanyan miya'an tanda' me' pangampun me' a'a suku' si Tuhanin.

⁹ Duk magkalang siye kalangan ba'ahu, pa'inde, "Ka'u hadja dendangan taga kapatut ngeddo' katas ilikid iyan duk ngānan lekketnen.

Taga kapatut kew pegge' bakas kew pinapatey, duk laha'nu mabu'usin iye mangalekkat me' a'ahin supaya siye manjari me' a'a suku' si Tuhanin.

Me' a'a inin amban kēmon kabangsa-bangsahan, amban kēmon bissāhan, amban kēmon kalahat-lahatan duk amban kēmon pagsultanan.

¹⁰ Hininang siye we' nu bangsa sultan duk me' imam supaya siye maghinang si Tuhan.

Duk magbaya' siye si dunya si pasōngan."

¹¹ Manjari mayam ku balik duk makakale ku suwala me' mala'ikat ibu-ibuhan. Nengge siye ngaliput kursihin duk ampat mala'ikat sakabayu'in duk duwempuk-ampat me' bahi'in.

¹² Magkalang siye pinapales, pa'inde, "Bili-bili bakas pinapateyin pata' pinudji.

Hadje te'ed kapatutnen.

Lalem te'ed kata'unen.

Basagan iye manamal duk dayahan te'ed iye.

Addatante bi iye.

Pahadjete bi iye.

Pudjite bi iye."

¹³ Manjari takaleku isab magkalang kēmon bakas pinapanjari we' Tuhan diyata' langitin duk si bulakin duk si ahilatin duk dem tahikin. Awe', kēmon-kēmonin bakas pinapanjari dem alamin magkalang siye, pa'inde,

"Pudjite bi maningkolo' si kursihin.
Pudjite bi Bili-bilihin.

Pagaddatante bi duk pahadjete bi iye salamalama,
pegge' iye mabalakatanin."

¹⁴ Ampat mala'ikat sakabayu'in nambag, pa'inde,
"Amin." Ubus duwempuk-ampat me' bahi'in pasujud duk mudji.

6

Me' lekketin

¹ Manjari sābuku mamayamin, inānan we' Bili-bilihin tagna' lekket si katas ilikidin. Duk takaleku dambuwa' amban ampat mala'ikat sakabayu'in ngalingan. Suwalanen kuwe' lugung. Pa'in mala'ikatin, "Pī ne kew palanjal."

² Manjari ngite ku kura' pote' paguwa'. Mangura'in ngantan pana'. Duk niya' pī mettad korona bulawan diyata' kōkne. Manjari palanjal ne iye pī magbono' duk luwal iye nganda'ag kemuwe matu'uhin sampay kuwe'itu.

³ Manjari inānan ne isab we' Bili-bilihin kaduwe lekket si katas ilikidin. Duk takaleku kaduwe mala'ikat sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew."

⁴ Magtawus niya' kura' seddili paguwa', peyat manamal. Mangura'in inurungan bessi taha' duk

inurungan iye kapatut ngānan kasanyangan amban dem dunya duk nasew me' a'ahin duk siye magbono'-binono'.

⁵ Manjari inānan we' Bili-bilihin katellu lekket si katas ilikidin duk takaleku katellu mala'ikat sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew." Pagpayamku niya' takiteku kura' ittem paguwa'. Mangura'in niya' antananne timbangan.

⁶ Manjari niya' kuwe' suwala takaleku paguwa' amban dem tengnga' ampat mala'ikat sakabayu'in, pa'inne, "Da ubag hadja buwas tirigu atawa tellu ubag dawa' tabelli si tangdan hinang da ellew. Saguwa' isellanin duk bohe' ubas ininumin ga'i subey pinaka'atan."

⁷ Manjari inānan we' Bili-bilihin ka'ampat lekketin, duk takaleku ka'ampat mala'ikat sakabayu'in ngalingan, pa'inne, "Palanjal ne kew."

⁸ Pagpayamku niya' takiteku kura' pusiyat manamal. Mangura'in ēnnen Kamatey duk niya' paturul amban dambulihanne inēnan Ahilat. Inurungan siye kapatut mapatey da bahagi' me' a'a si dunyahin, tellu bahagi'in ga'. Bono', unus, saki, duk hayep talun iye makajari pamapatey we' duwangan miya'an.

⁹ Manjari inānan we' Bili-bilihin kalime lekketnen. Na, ngite ku pagkulubanan duk diyawa' pagkulubanan miya'an, la'i niyawa me' a'a bakas pinapateyin pegge' magmahalayak siye lapal Tuhanin duk pegge' matuyu' siye magaka-aka sabab Isa Almasi.

10 Ngalingan me' niyawa miya'an si Tuhan pina-pales, pa'inde, "O Tuhan, Panuhutan kamihin, ka'u mabalakatanin. Sutsi kew duk kapangandelan kew. Sa'ingge tiggelannen meke hukumnu me' a'a si dunyahin duk legganu siye pasal pamapateyde kamihin?"

11 Manjari inurungan siye dangan-dangan juba pote' duk dina'ak dahu' siye pahali-hali namba sampay jukup ne ekkahan pagkaside maghinang si Tuhanin tapapatey du isab kuwe' siyehin.

12 Manjari takiteku inānan we' Bili-bilihin ka'ennem lekketin. Magtawus linug manamal dunyahin. Mata ellewin nga'ittem kuwe' semmek naynay duk bulanin ngapeyat kuwe' laha'.

13 Me' pote'anin kapagpag-pagpagan pī si dunya kuwe' me' buwa' kayu pagpag bang jedjeg kayuhin we' baliyu basag.

14 Langitin lanyap kuwe' katas bakas ilikid duk kēmon punuhin duk me' kapū'-pū'anin pinda ne amban pabettadanden.

15 Kēmon me' a'a si dunyahin hewuhala' bu ne me' kasultanan si dunyahin, me' a'a taga kapatut magbaya'in duk me' nakura' me' sundaluhin, duk me' a'a madayahinan duk mabasaganin, duk kēmon me' a'a sinduwehin, banyaga' ke atawa duma'in, kēmon siye katapuk-tapukan dem me' lingab duk si me' kabatuhan diyata' punu.

16 Ngalingan siye pī si me' punuhin duk si me' batuhin, pa'inde, "Labo' ka'am bu debbunanun kami supaya kami ga'i takite we' maningkolo' si kursihin duk supaya isab kami ga'i kamulka'an we' Bili-bilihin.

¹⁷ Pegge' ta'abut ne ellew pamatekka mulka'
Tuhan duk Bili-bilihin si manusiya'in. Bu ga' niya'
makasandal mulka' inin bisañ sine."

7

Da hatus duk ampatpuk-ampat ngibu me' a'a Isra'ilin

¹ Puwas miya'an, ngite ku ampat mala'ikat nengge si ampat pidjū alamin nagang baliyuhin supaya ga'i nihup pī si dunya duk si tahik atawa bisañ si dam po'on kayu.

² Duk niya' takiteku mala'ikat seddili paguwa' amban silangan mo'o-mo'o pagmalkahan Tuhanin, iye ma'ellum ga' tamanannen. Ngalingan iye papales pī si ampat mala'ikat bakas ka'urungan kapatut we' Tuhanin maka'atan dunya duk tahikin.

³ Pa'in mala'ikatin si siye, "Da'a dahu' paka'atanun bi dunyahin duk tahikin duk me' kakayu-kayuhanin samanta'an ga' pe kamalkahan me' dara'akan Tuhanten bi diyata' lendo'de."

⁴ Manjari inakahan ku bang piyangan minalkahan si lendo'den. Ekkahanden ko' da hatus duk ampatpuk-ampat ngibu amban kēmon kabangsa-han tubu' si Isra'ilin.

⁵ Amban tubu' si Yuda
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

Amban tubu' si Ruben
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

Amban tubu' si Gad
sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

⁶ Amban tubu' si Aser

sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Naptali
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Manasse
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
⁷ Amban tubu' si Simiyun
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Libi
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Issakal
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
⁸ Amban tubu' si Sebulun
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Yusup
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.
 Amban tubu' si Benjamin
 sampuk-duwe ngibu kamalkahanin.

Banes manamal a'a

⁹ Puwas miya'an, ngite ku panenan a'a, banes manamal, ga'i ta'itung. Me' a'a miya'an amban kēmon pagsultanan si dunya, amban kēmon kabangsa-bangsahan, amban kēmon kalahat-lahatan, duk amban kēmon bayu'-bayu'an bissāhan. La'i siye nengge paharap si kursihin duk si inēnan Bili-bilihin. Magjuba pote' siye duk magbo'o siye dangan-dangan kuwe' bantuk tuggu dawen lahing.

¹⁰ Missā siye pinapales, pa'inde, "Pudjite bi Tuhanten bi, iye maningkolo' si kursihin duk pudjite bi isab inēnan Bili-bilihin pegge' siye manimbul kitehin bi amban hukuman duseten bi."

¹¹ Kēmon mala'ikatin magtengge ngaliput kursihin duk ngaliput me' bahi'in duk ampat mala'ikat

sakabayu'in. Manjari pasujud siye paharap tudju kursihin duk pinudji we' de Tuhanin.

¹² Pa'inde, "Amin. Pudjite bi Tuhanten bi. Pahadjete bi iye. Addatante bi iye, pegge' lalem te'ed kata'unen, hadje te'ed kapatutnen duk balakatten. Magsukul kite bi si iye sampay salama-lama. Amin."

¹³ Manjari dangan me' bahi'in nilew aku, pa'inne, "Kata'uhannu ke bang sine me' a'a magjuba pote' iyan duk bang amban siye?"

¹⁴ "Ga'i kata'uhanku, Tuwan. Ka'u iye mangata'uhan iyehin," iye miya'an sambungkun. Pa'inne si aku, "Siye miya'an me' a'a bakas makalabey kabinasan mahadjehin. Bakas dekdakande ne semmekden dem laha' Bili-bilihin duk pote' ne, hātinan ka'ānan ne duseden.

¹⁵ Iye iyan jānnen hangkan siye lu'u nengge si harapan kursi Tuhanin. Maghinang siye si Tuhan ellew-sangem si pana'ananne. Inipat du siye we' maningkolo' si kursihin pegge' la'i iye si siye.

¹⁶ Ga'i ne te'ed siye inusan atawa lekkakan. Ga'i ne siye panasan we' ellew atawa ine-ine panas.

¹⁷ Pegge' inēnan Bili-bilihin, iye mala'i si kursi Tuhanin, ipatne du siye duk bo'one siye pī si me' buwal bohe' ga'i teggang. Duk punasan Tuhanin du kēmon bohe' mataden."

8

Lekket kapitu'nen

¹ Manjari inānan we' Bili-bilihin kapitu' lekket si katas ilikidin. Bessuwang hinek manamal dem surga'in dem tengā' ora.

² Manjari takiteku pitu' mala'ikat manengge si harapan Tuhanin. Inurungan siye kuwe' tabuli' tadambuwa'.

³ Manjari niya' mala'ikat seddili magbo'o tugtungan bulawan. Hap pī iye nengge si antag pagkulubananin. Ekka kamanyan pangurung si iye supaya magsaget ne bengngi kamanyanin duk pangampun kēmon me' a'a suku' si Tuhanin, sābune manugtug kamanyanin la'i si lamisahan bulawan si harapan kursihin.

⁴ Umbu kamanyan ineggas we' mala'ikatin magtuhut duk pangampun me' a'a suku' si Tuhanin padiyata' la'i si harapan Tuhanin.

⁵ Manjari ineddo' we' mala'ikatin tugtunganin bu pinenno'an we' ne duk bale ebbut amban diyata' lamisahan miya'an, ubus bu ilakasan we' ne pī si dunya. Magtawus maglette' duk maglugung duk maglalat duk linug dem dunyahin.

Pinahelling ampat kuwe' tabuli'in

⁶ Manjari mala'ikat pitu'in magmemes ne sōng nihup dangan-dangan kuwe' tabuli' pinangurung si siyehin.

⁷ Manjari tinihip we' dambuwa' mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si iyehin. Pagti-hupne, magtawus banes ayis duk ebbut labo' pī si dunya magsaget duk laha'. Da bahagi' dunyahin eggas we' ebbut miya'an sampay da bahagi' me' kakayuhanin duk me' sabetin eggas. Duwe bahagi'in ga' eggas.

⁸ Manjari tinihip isab we' mala'ikat mapasunu'in kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin.

Pagtihupne, magtawus niya' kuwe' bantuk punu hadje eggas ilakasan pī dem tahik. Manjari da bahagi' tahikin manjari laha' ne. Duwe bahagi'in ga'.

⁹ Magtawus isab matey da bahagi' sasuku ma'ellum dem tahikin. Duwe bahagi'in ga' matey. Duk da bahagi' isab me' kappalin magka'at. Duwe bahagi'in ga'.

¹⁰ Manjari tinihip we' katellu mala'ikatin kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus niya' pote'an hadje kuwe' bantuk la'al kayat labo' amban diyata' langit pī si da bahagi' me' bohe' duk me' buwal bohe' si dunyahin. Duwe bahagi'in ga' kalabo'an.

¹¹ Inēnan pote'an miya'an "Pa'it" pegge' da bahagi' me' bohe'in ngapa'it duk ekka a'a matey sakali' inumde bohe' miya'an pegge' ngapa'it manamal.

¹² Manjari tinihip we' ka'ampat mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si iyehin. Pagtihupne, magtawus ngalindem da bahagi' mata ellewin duk bulanin duk me' pote'anin. Duwe bahagi'in ga'. Hangkan dem da ellewin ampat ora lindem si dunya duk kellawanin isab ampat ora ga'i ngurung danta' bulanin duk me' pote'anin.

¹³ Sābuku mamayamin, niya' takiteku mana'ul maglayangan langkew diyata' mahawan. Takaleku suwalanen pales, pa'inne, "Allo! Allo! Asal makatalew-talew te'ed bala' matekka si kēmon me' a'a si dunyahin bang ne tihup tellu mala'ikat dambulihin me' kuwe' tabuli' pinangurung si siyehin."

9

¹ Manjari tinihup we' kalime mala'ikatin kuwe' tabuli' pinangurung si iyehin. Pagtihupne, niya' takiteku pote'an, iye miya'an bakas labo' amban diyata' langit pī si dunya. Pinangurung si pote'an miya'an kunsî pangaluka tambel lowang ga'i tatekkadin.

² Pagtaluka ne we' inēnan pote'an miya'an lowangin, magtawus paguwa' umbuhin amban dem lowangin kuwe' umbu amban eggas luha manamal. Hangkan ngalindem lahatin pegge' katampengan danta' ellewin hawal subuk umbu mapaguwa' amban dem lowangin.

³ Amban dem umbuhin niya' paguwa' me' dulu labo' pī si dunya. Pinabisa te'ed bang siye ngekkeb kuwe' bisahan sипитка' bang ngekkeb.

⁴ Bakas kasessa'an siye ga'i dina'ak pinaka'atan si siye me' sabetin atawa me' kayuhin atawa sasuku me' jambangan si dunyahin. Iye subey inusa'den me' manusiya'in, sasuku ga' niya' malka Tuhanin diyata' lendo'de.

⁵ Ga'i siye dina'ak mapatey me' a'a miya'an saguwa' papeddi'ande dem limem bulan. Duk peddi'nen kuwe' siye takekkeb sипитка'.

⁶ Dem limem bulan miya'an, me' a'a takekkebin iye inangutden matey saguwa' ga'i du siye matey. Mabaya' ne te'ed siye matey saguwa' ga'i siye dinuhulan.

⁷ Me' dulu miya'an bantukden kuwe' me' kura' pinanyapan sōng bino'o si pagbono'an. Niya' kuwe' korona bulawan diyata' kökde duk luweden kuwe' luwe manusiya'.

8 Kōkden taha' kuwe' kōk dende. Impenden basag kuwe' impen lima'ung.

9 Dākanden lapat we' sisik kuwe' basi' nampengen dākanden. Bang pakiyab-kiyabde peppikden takale begeddunen, kuwe' begeddu kura' ekka manamal magparagan magbo'o kalesade hap pagbono'an.

10 Engkoden kuwe' engko sipitkā' taga dalum si tuggune duk iye miya'an pamapeddi'de me' a'ahin dem limem bulan.

11 Niya' sultan magbaya' si siye. Iye dambuwa' seyitan mangantan lowang mangga'i tatekkad miya'an. Ėnnen bang si bissāhan bangsa Hibrani si Abaddon. Bang si bissāhan bangsa Girik, ēnnen si Apolyon, hātinan pamaka'atin.

12 Na, iye miya'an tamanan bala' makatalew-talew tagna' matekka si me' a'a si dunyahin. Ubus miya'an, niya' pe duwe bala' makatalew sōng tekka.

13 Manjari tinihip we' ka'ennem mala'ikatin kuwe' tabuli' bakas pinangurung si iyehin. Pagti-hupne, niya' takaleku suwala amban ampat pidjū lamisahan bulawan pagtugtungan kamanyanin la'i si harapan Tuhanin.

14 Pa'in suwalahin si ka'ennem mala'ikat bakas manihup kuwe' tabuli'in, "Lekkahanun ne ampat seyitan bakas iningketan la'i si higad bohe' hadje inēnan Alpuratiley."

15 Manjari ilekkahan ne ampat seyitanin. Andang ne siye memes duk dina'ak si siye inagad-agad waktu inin, ellew inin, bulan inin duk tahun inin duk kuwe'itu ta'abut ne. Subey ne papateyde

da bahagi' me' a'a dem dunyahin. Duwe bahagi'in ga'i pinapatey.

¹⁶ Takaleku bang piye ekkahan me' sundalu mangura'in, me' tindeg me' ampat seyitanin. Ekkahanden duwempū' ngibu pinaminsampū' ngibu.

¹⁷ Kuwe' inin bantuk me' kura' duk me' mangura' mapabagala si akuhin. Niya' tampeng dākanden basi' kuwe' peyat ebbut duk bilu langga' duk binaning kuwe' meylang. Kōk me' kura'in kuwe' bantuk kōk lima'ung. Duk niya' paguwa' amban dem behe me' kura'in ebbut duk umbu duk kayat meylang.

¹⁸ Da bahagi' me' a'a si dunyahin matey. Duwe bahagi'in ga'. Matey me' a'ahin we' ebbutin, umbuhin, duk kayat meylangin, iye tellu bayu' mapaguwa' amban behe me' kura'in.

¹⁹ Saguwa' me' kura' miya'an niya' duwe bayu'an pamapateyde me' a'ahin, ka'issa' mapaguwa' amban dem beheden, kaduwe iye ne si engkoden. Pegge' engkoden kuwe' sawe, niya' kōkde panigtuk me' a'ahin.

²⁰ Saguwa' me' a'a matalebbihin, me' a'a mangga' mamatey we' me' bala' miya'an, ga' du pagsusunande duk lebbahande panumbade me' tuhan-tuhan hininangden. Masi pe siye numba si me' seyitan duk si me' tuhan-tuhan hininang duk bulawan, pilak, tumbaga, batu, duk kayu, bu ga'i du makakite, ga'i du makakale, duk ga'i du kapalumengangan.

²¹ Ga' du dehengande me' hinangande mala'atin. Masi du siye mapatey duk ga' du halin

pangahinang-ngahinangde sawe'den. Masi du siye magjina duk nangkew.

10

Mala'ikatin duk likidan katas madiki'in

¹ Manjari ngite ne ku isab dambuwa' mala'ikat basag duwa'i amban surga' putus we' inalak duk niya' birarali paliput si kōkne. Luwenen sinag kuwe' ellew duk me' pa'anen kuwe' bantuk olom kayat.

² Niya' antananne likidan katas diki' bakas iluka ne. Padi'ikne bettisne kanawanin diyata' tahik duk bettisne bibangin diyata' bulak.

³ Manjari ngalingan iye pinapales duk suwalanen kuwe' helling lima'ung pales. Pagubus iye ngalingan, sinambag iye we' lugung pitu'in pinapales.

⁴ Pagubus maglugung, sōng sulatku ne pina'in lugungin. Saguwa' niya' suwala takaleku amban surga'. Pa'in suwalahin si aku, "Enna'un hadja dem ateynu bakas pina'in me' lugungin. Da'a sulatun."

⁵ Manjari mala'ikat takiteku mangandi'ik diyata' tahik duk diyata' bulakin, pinatengge we' ne tanganne kanawanin tudju langit, bahasa panapanne.

⁶ Duk napa iye si Tuhan ma'ellum salalamahin, iye mamapanjari langitin duk bulakin duk tahikin duk kēmon bayu'-bayu'an diyaleden. Napa mala'ikatin, pa'inne, "Iyu' Tuhanin pakale-kale, asal ga'i ne te'ed katangguhan.

⁷ Saguwa' bang tihup kapitu' mala'ikatin iye kuwe' tabuli' inantanannen, magtawus ne tu-manan Tuhanin gara'ne sipukin bakas pinalata' hadja we' ne si me' dara'akannen, hātinan si me' kanabihanin."

⁸ Manjari takaleku ne isab suwala bakas mamissā si aku amban surga'in. Pa'in suwalahin si aku, "Pī kew, eddo'un likidan katas maluka si tangan mala'ikat manengge diyata' tahik duk diyata' bulakin."

⁹ Na, hap pī ne ku si mala'ikatin bu pināku we' ku likidan katas madiki'in amban iye. Pa'inne si aku, "Eddo'un ne bu kakanun. Mamis iyan kuwe' gula' buwani dem behenu saguwa' lessem bang dem bettengnu."

¹⁰ Na, ineddo' ne we' ku likidan katas madiki'in amban tangan mala'ikatin bu kinakan we' ku. Mamis kuwe' gula' buwani dem behoku. Saguwa' pagtatellenku ne, ngalessem dem bettengku.

¹¹ Manjari niya' missā si aku, pa'inne, "Subey palata'nu balik lapal Tuhanin pasal sōng pinatekkane si me' a'a amban magseddili-seddili lahat, duk bangsa duk bissāhan duk sampay si me' kasultanan."

11

Duwangan saksi'in

¹ Manjari inurungan ku kayu-kayu panukudan duk pa'inne, "Pī kew, sukudun langgal Tuhanin duk pagkulubananin. Duk itungun bang piye me' a'a magsambahayang mala'ihin.

² Saguwa' da'a ne sakupun sinukud lame langgalin. Da'a sukudun pegge' antag miya'an pamasuku' ne si me' a'a mangga'i suku' si Tuhanin. Paglabba'nde du dem ampatpuk-duwe bulan puweblo masutsihin, iye puweblo suku' si Tuhanin.

³ Da'akku du pī duwe saksi'kun. Magsemmek siye karut, duk magpalata' siye lapal Tuhanin dem da ngibu duk duwe hatus duk ennempū' ellew miya'an."

⁴ Duwe saksi' miya'an, inēnan siye duwem po'on kayu jaitun duk duwe payita'an binettad si harapan Tuhanin, iye magbaya' si dunyahin.

⁵ Bang niya' magdahulaka' si siye, niya' ebbut paguwa' amban dem behede magmula sasuku manguntarahan siyehin. Hangkan sine-sine maghinang la'at si siye bugtu' matey hadja.

⁶ Taga kapatut siye nambelan langitin supaya ga'i ulan tiggelande magpalata' lapal Tuhanin. Taga kapatut isab siye pinamanjari laha' me' tuburan bohe'in duk taga kapatut siye mabo'o bayu'-bayu'an bala' pitu si dunya sumiyan-sumiyan kabaya'ande.

⁷ Manjari, bang ne siye ubus magpalata' lapal Tuhanin, niya' iyan sattuwa makatalew-talew paguwa' amban dem lowang mangga'i tatekkadin duk magbono' siye. Tada'ag iyan we' ne duwan-ganin duk tapapateyne.

⁸ Bangkeyden pinasagadan hadja la'i si kalsara si puweblo mabantuhin, iye puweblo bakas pamapateyan Panuhutanden ilansang diyata' olom. Pangēn puweblo miya'an Sodom duk Misil

saguwa' dumain inin ēnne te'edin, ēn dalilan hadja.

⁹ Ekka a'a amban kēmon kalahat-lahatan duk kabangsa-bangsahan duk bayu'-bayu'an bissāhan duk pagsultanan hap pī la'i mayaman bangkey-den dem tellu ellew duk tengā' duk ga'i da'akde kinubul.

¹⁰ Kēgan me' a'a si tibu'ukan dunyahin; maglami-lami siye duk magurung-inurung lasa-lasahan siye pegge' matey ne duwangan nabi miya'an. Pegge' siye miya'an bakas mo'o kabinasahan si me' a'a si dunyahin.

¹¹ Saguwa' paglabey tellu ellew duk tengā', pinakellum siye balik we' Tuhanin duk nengge siye. Kēmon makakite siyehin kadahitan manamal.

¹² Manjari makakale duwangan nabi miya'an suwala pales amban surga' magpa'in si siye, "Dayi' ka'am pitu padiyata'." Na, magtawus siye tabo'o we' inalak pī si surga' sābu la'i mayam-mayam me' bantaden.

¹³ Sābu miya'an isab, bessuwang linug basag manamal. Da bahagi' puweblohin magka'at, siyam bahagi'in ga' du. Niya' pitu' ngibu me' a'a mamateyin, sabab linug miya'an. Me' a'a matalebbihin, me' mangga' mamateyin, kadahitan manamal, hangkan pinudji we' de Tuhan mala'i si surga'in.

¹⁴ Puwas ne kaduwe bala' makatalewin saguwa' katellunen sōng tekka ne.

Pinahelling kapitu' kuwe' tabuli'in

¹⁵ Manjari tinihip ne we' kapitu' mala'ikatin kuwe' tabuli' inantanannen. Pagtihupne, magtawus ku makakale me' suwala pales amban surga'. Magdūs siye, pa'inde, "Ga' niya' seddili magbaya' si dunyahin kuwe'itu. Luwal Panuhutanten bi, Tuhanin duk tapene'nen, Almasi. Duk magbaya' iye salama-lama."

¹⁶ Manjari duwempuk-ampat me' bahi'in, siye maningkolo' si kurside si pana'anan Tuhanin, pasujud siye mudji Tuhanin

¹⁷ duk pa'inde,
"O, Tuhan, Panuhutan kamihin.
Balakatan kew te'ed.
Ga'i kew pinda kemuwé awwal tagna' sampay kuwe'itu.
Magsukul te'ed kami si ka'u pegge' tapakitehannu ne balakatnu mahadjehin duk tinagna'an ne we' nu pagbaya'nu si dunyahin.

¹⁸ Me' a'a mangga'i makahagad si ka'uhin astel manamal,

pegge' ta'abut ne waktu pagmulka'nu si siyehin, duk waktu pangahukumnu me' pateyin.

Ta'abut ne waktu panumbasnu me'
dara'akannun,

me' kanabihanin,
duk kēmon me' a'a suku' si ka'uhin,
kēmon magaddatan ka'uhin,
hadje-diki' sali'-sali'.

Inin ne waktu pamaka'at sasuku mamaka'atan
dem dunyahin."

¹⁹ Manjari luka langgal Tuhan si surga'in duk takite la'i diyalem ba'ul pangisihan sulat pag-janji'an Tuhan duk me' a'anen. Pagluka langgalin, magtawus maglalat duk niya' lette' duk maglungung. Linug isab duk ekka ayis labo' kuwe' hadje batu amban diyata' langit.

12

Dendehin duk nagahin

¹ Manjari inin, niya' takiteku tanda' maka'ulali' te'ed paguwa' diyata' langit. Ngite ku dende magsemmek kuwe' sahaya ellewin. Panengge-hannen diyata' bulan duk niya' sampuk-duwe pote'an kuwe' korona diyata' kōkne.

² Dende miya'an sōng nganak duk peddi'an iye hangkan magkilahap.

³ Manjari niya' ne isab tanda' maka'ulali' te'ed paguwa' diyata' langit. Ngite ku naga peyat hadje manamal. Pitu' kōknen duk sampū' tanduknen. Kōknen kapitu' taga korona.

⁴ Ilatip we' nagahin duk engkone da bahagi' me' pote'an diyata' langitin, duk ilakasan we' ne pī si dunya. Duwe bahagi'in ga' lapey. Manjari nengge iye paharap si dende sōng manganakin supaya pagluwas nakanakin magtawus takakanne.

⁵ Manjari nganak dendehin lella saguwa' ga' du takakan we' nagahin pegge' magtawus ta'agew duk tabo'o pī si Tuhan la'i si kursi Tuhanin. Iye pangaral nakanak lella miya'an, magbaya' iye si kēmon kabangsanuin si pasōngan duk basag pag-baya'nen kuwe' basi' ga'i polong.

6 Na, dendehin pagubus iye nganak lahi pī si lahat makagindew-gindew bakas pinanyap we' Tuhanin para si iye. La'i iye pinatenna' duk inipat dem da ngibu duk duwe hatus duk ennempū' ellew.

7 Manjari inin, magbono' ne la'i si surga'. Disi Mika'il duk me' tindegne mala'ikatin magbono' duk nagahin duk ngatu te'ed nagahin duk me' tindegnen.

8 Saguwa' tada'ag nagahin duk me' tindegnen. Duk ga'i ne siye makajari patenna' la'i si surga'.

9 Naga mahadje miya'an ilakasan ne amban surga'. Iye ne hep inēnan sawe awvalley. Niya' pe pangēn iye seddili, hibilis atawa nakura' seyitanin. Iye mangakkalan me' manusiya'in kēmon. Ilakasan iye pī si dunya magtuhut duk me' tindegnen kēmon.

10 Manjari niya' takaleku suwala pales la'i si surga' magpa'in, "Ta'abut ne waktu panimbul Tuhan me' manusiya'in. Pinakitehan ne we' Tuhanin basagnen magbaya'. Pinakitehan isab we' Almasi kapatutnen magbaya'. Pegge' ubus ne ilakasan amban surga' nakura' seyitanin, iye luwal manuksa' me' kapungtina'ihanten bi. Ellew-sangem ga'i iye pahali nuksa' siye si pana'anan Tuhanin.

11 Saguwa' tada'ag du iye we' me' kapungtina'ihanten bi. Ga'i ne siye katama'an tinuksa' sabab laha' si Isa, iye inēnan Bili-bilihin, laha'ne bakas mabu'usin pamuwas duseden. Tada'ag isab seyitanin sabab tolo' mabennal bakas pinalata'den. Duk paglilla'de umulden

bisan siye pinapatey.

¹² Hangkan magkēg ka'am sasuku maglahat tu'u si surga'in. Saguwa' maka'ase'-ase' te'ed ka'am me' malu'u si dunyahin duk si tahikin pegge' iyu' ne duwa'i piyu si ka'am nakura' me' seyitanin. Astel te'ed iye manamal pegge' kata'uhanne we' sōng ta'abut ne ganta'annen."

¹³ Na manjari, sakali' kata'uhan nagahin we' ī' iye ilakasan si dunya, palupug iye pī si dende bakas manganak lella miya'an.

¹⁴ Saguwa' inurungan dendehin we' Tuhanin duwe peppik mana'ul hadje supaya iye lumayang pī si lugal pinanyap para si iyehin la'i si lahat makagindew-gindew. Duk inipat iye la'i tellun tahun duk tengā' duk iye ga'i ta'abut we' sawehin, hātinan nagahin.

¹⁵ Manjari sinepput we' nagahin dendehin duk bohe' ekka te'ed amban dem behene supaya tabo'o dendehin we' bohe'in.

¹⁶ Saguwa' tinabangan dendehin we' bulakin. Muwekka' paluka bulakin bu pabu'us pī diyalem bulak bohe' amban dem behe nagahin.

¹⁷ Astel manamal nagahin si dendehin. Hangkan bino'o we' ne magbono' me' anak-ampu dendehin. Siye ne me' manuhut panganda'akan Tuhanin duk matuyu' te'ed nuhut tolo' mabennal panolo' si Isahin.

¹⁸ La'i nagahin nengge si higad tahik.

13

Duwe sattuwahin

¹ Manjari, niya' takiteku kuwe' sattuwa paguwa' amban dem tahik. Pitu' kōknen duk sampū' tanduknen. Me' tanduknen pinapīhan korona duk me' lendo'nen sinulatan ēn la'at bang si Tuhan.

² Sattuwa takiteku inin kuwe' luwe katuli' duk hadje manamal. Me' bennisnen bantuk bennis hayep banuwang, talem kukkunen duk hadje, duk behenen kuwe' behe lima'ung. Pinangurung we' nagahin si sattuwa inin balakatnen duk inurungan iye kapatut magbaya' si dunya.

³ Dambuwa' kōk sattuwa inin bakas bakat duk makamatey iye si', saguwa' kawuli'an du bakatne miya'an. Hangkan me' a'a si dunyahin ulali' manamal duk nuhut ne siye si sattuwa miya'an.

⁴ Kēmon me' a'ahin sinumba we' de nagahin pegge' inurungan we' ne kapatut sattuwahin. Sinumba isab we' de sattuwahin. Pa'inde, "Ga' niya' balakatan kuwe' sattuwa iyan. Ga' niya' maka'atu si iye."

⁵ Pinasagadan sattuwa inin magbaya' si dunya dem ampatpuk-duwe bulan. Pinasagadan isab iye magabbu duk bisañ bissā-bissāhanne Tuhanin pinasagadan hadja iye.

⁶ La'at hadja binissānen sabab Tuhanin duk sabab ēnnen duk patenna'annen, hātinensurgā'in duk sabab kēmon mapatenna' si surgā'in.

⁷ Pinasagadan isab sattuwahin magbono' duk me' a'a Tuhanin sampay tada'ag siye we' ne. Duk inurungan iye kapatut magbaya' si kēmon a'a amban kēmon kabangsa-bangsahan duk kalahatlahatan duk amban kēmon bayu'-bayu'an bissāhan duk kēmon pagsultanan.

⁸ Sattuwa inin sinumba du we' kēmon a'a si dun-yahin, sasuku ga' tasulat ēnden dem libru suku' si inēnan Bili-bilihin, iye bakas pinapateyin. Ga' pe dunyahin pinapanjari, andang ne tasulat dem libru inin ēn me' a'a taga umul salama-lamahin.

⁹ Na, pakale te'ed ka'am, bang niya' du tayingebi.

¹⁰ Bang pangaral Tuhan ka'amin siniggew ka'am, asal siniggew du ka'am. Bang pangaral Tuhan ka'amin matey pineddang ka'am, asal matey pineddang du ka'am. Hangkan ka'am me' suku' si Tuhanin, subey ka'am magsandal hadja duk subey pabasagbi sandelbin.

¹¹ Manjari niya' ne isab takiteku sattuwa paguwa' amban dem bulak, niya' duwe tandukne diki'-diki' kuwe' tanduk bili-bili saguwa' suwalanen kuwe' suwala naga.

¹² Ginuna we' ne kapatut pinangurung si iye we' sattuwa bakas kawuli'an bakatnen. Ginagahan we' ne kēmon me' a'a si dunyahin dina'ak sinumba si siye sattuwa dehellu miya'an.

¹³ Sattuwa mapasunu' inin makahinang hinangan maka'ulali'; tada'akne ebbutin labo' amban langit pitu si dunya si pagmatahan me' a'ahin kēmon.

¹⁴ Ekka a'a ka'akkalan we' ne duk tabo'o-bo'o sabab hinangan maka'ulali' hininangnen we' balakat amban sattuwa dehelluhin. Dina'ak we' sattuwa dambulihin me' a'ahin ngahinang limbagan pamahadje sattuwa bakas mabakat we' bessihin bu kawuli'an ne.

¹⁵ Inurungan balakat isab sattuwa mapasunu' miya'an makellum limbagan sattuwa dehelluhin,

hangkan makabissā ne; duk maguldin limba-gan miya'an dina'ak pinapatey sasuku mangga'i manumba si iyehin.

¹⁶ Ginagahan we' ne kēmon a'ahin, langkew ke paga'nen atawa diyawa', dayahan ke atawa miskin, banyaga' ke atawa duma'in. Ginagahan siye kēmon subey minalkahan diyata' tangande kanawanin atawa diyata' lendo'de.

¹⁷ Ga' niya' a'a makajari melli atawa magpabelli ine-ine bang ga' iye bakas kamalkahan. Malka miya'an ēn sattuwa dehelluhin atawa lumero ganti' ēnnen.

¹⁸ Hunit lumero inin piniha hātin. Saguwa' sine-sine niya' kata'une, tatali'ne du bang ine hāti lumero sattuwa inin. Pegge' ēn a'a du iyan. Lumero inin ennem hatus duk ennempuk-ennem.

14

Bili-bilihin duk me' a'anen

¹ Manjari mayam ne ku isab balik. Takiteku iye inēnan Bili-bilihin la'i nengge diyata' punu Siyon. Duk banes a'a la'i nuhut iye, dahatus duk ampatpuk-ampat ngibu ekkahanden. Me' a'a miya'an tasulat diyata' lendo'de ēn Bili-bilihin duk ēn Samane Tuhanin.

² Duk makakale ku suwala amban surga' kuwe' begeddu bessey bohe' hadje duk kuwe' palesan lugung. Suwala takaleku miya'an lu'uy isab kuwe' helling bang a'ahin magalpa.

³ Me' a'a dahatus duk ampatpuk-ampat ngibu miya'an la'i nengge paharap si kursi Tuhanin duk si ampat mala'ikat sakabayu'in duk si me' bahi'in.

Magkalangan siye kalangan ba'ahu duk ga' niya' maka'aya kalangan miya'an luwal siye me' dahatus duk ampatpuk-ampat ngibuhin, pegge' siye me' bakas ilekkat amban antanan nakura' seyitanin pala'ide pe si dunyahin.

⁴ Siye inin me' a'a ga' niya' tamak-tamak ateyden. Kuwe' dalil subul siye, ga' bakas magkahinangan duk dende. Patuhut-tuhut siye si inēnan Bili-bilihin tungan-tunganne. Bakas siye ilekkat amban antanan nakura' seyitanin pala'ide pe si dunyahin duk siye inin dehellu-dehellu pinased-dili para si Tuhanin duk para si Bili-bilihin.

⁵ Ga' siye bakas takale magdusta'. Ga' niya' duse-dusede.

Tellu mala'ikatin

⁶ Manjari inin, niya' takiteku mala'ikat seddili maglayangan la'i diyata' mahawan langkew te'ed. Bino'o we' ne aka-aka mahāp ga' niya' kapindane salama-lamahin. Pinasaplag inin we' ne si kēmon a'a si dunya amban kēmon pag-sultanan, duk kabangsa-bangsahan, duk bayu'-bayu'an bissāhan, duk kalahat-lahatan.

⁷ Ngalingan iye papales, pa'inne, "Subey ka'am talew si Tuhan. Pudjihun bi iye. Pegge' ta'abut ne waktu pangahukumne me' manusiya'in kēmon. Pudjihun bi iye, iye mamapanjari langitin duk bulakin duk tahikin duk me' tuburan bohe'in."

⁸ Manjari niya' mala'ikat seddili pasunu' si dehelluhin missā, pa'inne, "Magka'at ne, asal magka'at ne te'ed puweblo Babilon mabantuhin. Kuwe' iye dalil dende dupang. Pina'inum we'

ne kēmon me' a'ahin bohe' ubas bisa duk siye tabo'one magduse."

⁹ Manjari niya' ne isab mala'ikat seddili pasunu' si duwehin missā papales, pa'inne, "Sasuku numba si sattuwahin duk si limbagannen, duk tamalkahan diyata' lendo'nen atawa diyata' tanggannen,

¹⁰ pagmulka'an te'ed siye we' Tuhanin. Mulka' Tuhanin kuwe' dalil bohe' ubas ga' niya' lamud-lamudne tinowangan we' ne pī dem sawan inēnan Sawan Mulka' Tuhanin bu pina'inum siye. Awe', sine-sine mudji sattuwahin pinapeddi'an te'ed dem ebbut duk dem kayat meylang si pagmatahan me' mala'ikat masutsihin duk iye inēnan Bilibilihin.

¹¹ Duk ngumbu ga' tamanan ebbut pangaleg-gahan siyehin. Ga' niya' halihan pagsandalden ellew-sangem, me' bakas manumba sattuwahin duk limbagannen, duk kamalkahan siye ēn sat-tuwahin."

¹² Hangkan hep ka'am me' a'a Tuhanin, me' manuhut panganda'akannen duk masandel pu si Isahin, subey te'ed sandalanbi.

¹³ Manjari niya' takaleku suwala amban surga' magpa'in, "Sulatun inin: Tinagna'an kuwe'itu, sasuku matey bu sandel siye pu si Isa Almasi, asal kēgan te'ed siye." Manjari padūs Niyawa Sutsihin, pa'inne, "Bennal iyan. Asal kēgan te'ed siye. Humali ne siye amban paglubagden pegge' ka'ujudan hinangande mahāpin tabo'o we' de hap ahilat."

Dalil pinagani dunyahin

¹⁴ Manjari inin, mayam ne ku isab balik. Niya' takiteku inalak duk niya' kuwe' bantuk manusiya' ningkolo' diyata' inalak miya'an. Taga korona bulawan iye diyata' kōkne duk niya' sanggut talem si tanganne.

¹⁵ Manjari niya' takiteku mala'ikat seddili paguwa' amban dem langgal bu ngalingan papales pī si maningkolo' diyata' inalakin. Pa'inne, "Gunahun sanggutnun duk magani ne kew pegge' ta'abut ne musim pagpagani dem dunyahin. Pegge' dunyahin kuwe' dalil tana' lugta' ne."

¹⁶ Manjari iye maningkolo' diyata' inalakin, ilabadan we' ne sanggutnen dem dunya bu pinagani ne we' ne kēmon.

¹⁷ Manjari niya' isab takiteku mala'ikat seddili paguwa' amban langgal si surga'in duk niya' isab sanggut talem bo'one.

¹⁸ Manjari, niya' pe mala'ikat seddili paguwa' amban atag lamisahan pagtugtungan kamanyan la'i dem langgalin. Iye miya'an mala'ikat manunggu'an ebbutin. Ngalingan iye papales pī si mala'ikat magbo'o sanggut matalemin, pa'inne, "Gunahun sanggutnun duk kehetun ne me' pungut ubasin amban me' bāhan ubas si dunyahin pegge' tahak ne kēmon."

¹⁹ Manjari ilabadan ne we' mala'ikatin sanggutnen pī dem dunya bu kinehet we' ne me' pungut ubasin amban bāhanne, ubus bu ilakasan we' ne pī dem pagpegga'an hadje. Hāti dalilan inin, ilegga te'ed me' a'a pinagmulka'an we' Tuhanin.

20 Na, me' ubasin pinegga' la'i si pagpegga'an si luwasan puweblo. Mapaguwa' amban pag-pegga'anin laha' kuwe' dunuk palasey, niya' me' tellu hatus kilumetro talahannen duk lalemnen taman kakkang kura'.

15

Me' mala'ikat magbo'o bala'in

1 Manjari inin, niya' ne isab takiteku tanda' seddili diyata' langit asal maka'ulali' duk makatalew te'ed. Niya' pitu' mala'ikat magbo'o pitu' bayu'an bala'. Me' bala' miya'an, iye ne tamanan me' bala'in pegge' ubus miya'an puwas ne astel Tuhanin.

2 Manjari niya' takiteku kuwe' bantuk tahik tinglak kuwe' sāmin duk kuwe' sagetan ebbut isab. Takiteku isab me' a'a mangga' tada'ag we' sattuwahin. Ga' siye numba sattuwahin duk limbagannen, duk ga' siye kamalkahan lumero tanda' ēn sattuwahin. La'i siye nengge-nengge si hidad kuwe' tahikin duk kēmon siye niya' alpa antanande bakas pangurung Tuhanin si siye.

3 Magkalangan siye kalangan si Musa ley, iye dara'akan Tuhanin, duk kalangan Bili-bilihin. Iye inin kalanganden,

“O Tuhan, ka'u Tuhan Mabalakatanin.

Balakatan me' hinangannun duk maka'ulali' te'ed.

Ka'u Sultan me' kabangsa-bangsahanin.

Bentel kēmon hinangannun duk bennal.

4 Sine mangga'i matalew si ka'uhin, Tuhan?

Sine mangga'i mamahadje ka'uhin?

Ka'u hadja dambuwa'-buwa' masutsihin.

Kēmon kabangsahanin magtipun du iyan mudji
ka'u pegge' me' hinangannu mabentelin
mattan si me' a'ahin kēmon."

⁵ Ubus miya'an, takiteku langgal si surga'in luka
duk takiteku la'i inēnan Bilik Tamanan Masutsi-
hin.

⁶ Manjari paguwa' pitu' mala'ikat magbo'o pitu'
bayu'an bala'in amban langgal. Semmekden
ga' niya' lege-legene, makasilew pote'nen, duk
pinekkes dākanden duk bulawan.

⁷ Manjari inurungan me' mala'ikat pitu' miya'an
dangan-dangan pinggan bulawan we' dangan
me' mala'ikat sakabayu'in. Me' pinggan miya'an
penno' we' mulka' Tuhanin, iye Tuhan ma'ellum
ga' tamanannen.

⁸ Manjari, langgal miya'an penno' we' umbu,
tanda' sahaya duk balakat Tuhanin. Ga' niya' ka-
padiyalem pī dem langgal tiggelan ga'i pe puwas
pitu' bala'bino'o we' pitu' mala'ikatin.

16

Me' pinggan isihan bala'in

¹ Manjari inin, niya' takaleku suwala amban
dem langgalin missā papales si pitu' mala'ikatin.
Pa'inne, "Pī ka'am, bu'usanun bi pī si dunya isi
pinggan pitu' penno' we' mulka' Tuhan iyan."

² Manjari hap pī ne dambuwa' mala'ikatin
mu'usan bala' dem pinggannen pī si dunya.
Sakali' bu'usanne, magtawus tomo'an dugsal me'
a'a taga malka sattuwahin duk bakas manumba
limbagannen. La'at te'ed dugsalden duk peddi'
manamal.

³ Manjari binu'usan isab we' mala'ikat māpasunu'in bala' dem pinggannen pī dem tahik. Magtawus tahikin manjari kuwe' laha' a'a matey duk kēmon ma'ellum dem tahikin matey.

⁴ Manjari binu'usan isab we' katellu mala'ikatin bala' dem pinggannen si me' bohe' duk si me' tuburan bohe'. Magtawus bohe'in manjari laha'.

⁵ Takaleku mala'ikat magbaya' si me' bohe'in missā, pa'inne, "O, Tuhan, ka'u masutsihin. Ga'i kew pinda kemuwe amban awwal tagna' sampay ma'in. Bentel hadja hukumannun.

⁶ Pegge' pinapatey we' me' a'a si dunyahin me' a'anun duk me' a'a mamo'o lapalnun duk bu'us we' de laha'den, hangkan kuwe'itu inurungan siye we' nu laha' inumde. Iye miya'an matalep panumbas siyehin."

⁷ Manjari niya' ne isab takaleku suwala amban lugal pagkulubananin. Pa'in suwalahin, "O, Tuhan, ka'u Tuhan Mabalakatanin. Hukumannun asal bentel duk bennal."

⁸ Manjari inin, binu'usan we' ka'ampat mala'ikatin bala' dem pinggannen pī diyata' mata ellew. Magtawus ngapanas manamal ellewin hangkan eggas me' manusiya'in.

⁹ Eggas me' manusiya'in pegge' panas manamal ellewin. Hangkan binissā-bissāhan we' de Tuhanin pegge' iye mamabo'o me' bala' miya'an. Saguwa' ga' du pagsusunande duk lebbahande me' duseden duk ga' isab pudjide Tuhanin.

¹⁰ Manjari inin, binu'usan ne we' kalime mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si paningkolo'an sattuwa bakas mapaguwa' amban

dem tahikin. Magtawus ngalindem te'ed dem pagbaya'annen. Kinekkeb we' me' a'ahin me' della'den hawal peddi' talessaden.

¹¹ Duk binissā-bissāhan we' de Tuhan si surga'in sabab peddi'den duk me' dugsalden. Saguwa' ga' du pagsusunande duk lebbahande me' hinangande mala'atin.

¹² Manjari inin, binu'usan ne we' ka'ennem mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si bohe' hadje inēnan Alpurati. Magtawus teggang bohe' miya'an, tahnang lān pinanyap para si me' sultan amban me' kalahatan si tampal silanganin.

¹³ Manjari niya' takiteku tellu umagad kuwe' bantuk me' bekkak paguwa' amban dem behe nagahin duk amban behe sattuwahin duk amban behe nabi mangga'i mabennalin.

¹⁴ Umagad miya'an seyitan du; maghinang siye me' hinangan maka'ulali'. Pī siye inin si me' kasantanan si tibu'ukan dunyahin, nganda'ak siye magtipun supaya siye magbono' si ellew bakas ginanta' we' Tuhan Mabalakatanin, iye ellew makatalew-talewin.

¹⁵ Manjari missā Isa Almasi, pa'inne, "Pakale ka'am. Bessuwang ku hadja iyan tekka kuwe' a'a panangkew pa'asek dem luma'bi waktu ga'i aseasebi. Asal kēgan te'ed me' a'ahin bang tekka ku ngape pe siye ngagadan aku duk andang ne siye magsemmek. Ga'i du siye magkuwantang duk ga' du niya' ka'iya'ande bisaan siye pī paluwas si ka'ekkahaa a'a."

¹⁶ Manjari bino'o we' tellu seyitanin me' kasultananin pinagtipun la'i si lahat inēnan Amaged-

don bang si bissāhan Hibrani.

¹⁷ Manjari inin, binu'usan we' kapitu' mala'ikatin bala' dem pinggannen pī si mahawan. Magtawus niya' suwala pales paguwa' amban kursi dem langgalin. Pa'in suwalahin, "Ubus ne."

¹⁸ Magtawus maglalat duk maglette' duk maglunggung duk linug te'ed manamal. Ga' bakas linug kuwe' miya'an kemuwe tagna' manusiya'in pinapanjari. Asal iye miya'an linug tamanan mabasag te'edin.

¹⁹ Na, magtawus kepak puweblo mabantuhin patellu bahagi' duk kēmon puweblo si me' kalahatlahatanin magka'at. Manjari ta'esseb we' Tuhanin me' duse dem puweblo mabantu inēnan Babilonin. Dalil pina'inum we' Tuhanin me' a'a mala'ihin bohe' ubas dem sawannen, hātinens pinalessa we' ne si siye mulka'nен.

²⁰ Manjari lanyap kēmon kapū'-pū'anin duk lanyap isab sampay kēmon kapunu-punuhanin.

²¹ Kalabo'-labo'an isab me' ayisin kuwe' batu hadje amban diyata' langit pī si me' manusiya'in. Bohatan dambuwa' ayisin niya' limempū' kilu. Hangkan me' a'ahin binissā-bissāhan we' de Tuhanin pegge' lumandu' paminasa si siyehin sabab bala' pinatekka Tuhan si siye miya'an.

17

Dende dupang mabantuhin

¹ Manjari inin, dangan amban me' pitu' mala'ikat magbo'o pingganin pitu si aku. Pa'inne si aku, "Dayi' kew, pakitehante kew bang sa'ingge pangalegga inēnan dende dupang mabantuhin,

hātinien iye puweblo bantu mala'i si bihing me' bohe'in.

² Me' kanakura'an si dunyahin bakas magjina duk dende dupang mabantu inin. Duk kēmon a'a si dunyahin tabo'o-bo'o du isab we' hinangannen, kuwe' dalil a'a pinalango we' bohe' ubas, ga'i ne siye iya' maghinangan la'at."

³ Manjari inin, pa'asekan ku we' Niyawa Tuhanin duk bino'o ku we' mala'ikatin pī si lahat makagindew-gindew. Manjari niya' takiteku la'i dende pasakey diyata' sattuwa peyat. Sattuwa miya'an pitu' kōknen duk sampū' tanduknen. Lapat barannen sinulatan me' ēn la'at bang si Tuhan.

⁴ Dende miya'an magsemmek taluk duk peyat, pupus we' pamulawan, me' palmata mahalga' duk me' mutsa'. Niya' bo'one tikung bulawan penno' we' kasammalian duk kasabulan pagjinanan.

⁵ Diyata' lendo'ne niya' tasulat ēn, tinapukan hātinien. Iye inin tasulat diyata' lendo'nen, "Puweblo Babilon mabantuhin. Po'on me' dende dupangin duk tagna'an kēmon masammal dem dunyahin."

⁶ Duk takiteku isab we' dende miya'an langa we' laha' bakas ta'inumnen, laha' me' a'a suku' si Tuhanin, me' bakas pinapateyin pegge' ga'i siye palekkat amban si Isa.

Pagkiteku dende miya'an, ulali' ku manamal.

⁷ "We'ey kew ulali'?" pa'in mala'ikatin. "Akahante kew kuwe'itu bang ine hāti dende miya'an duk hāti sattuwa pasakeyannen, iye taga kōk pitu'in duk sampū' tandukin.

⁸ Sattuwa takitenu miya'an bakas ellum matu'uhin saguwa' kuwe'itu ubus ne matey. Saguwa' ga'i tiggel paguwa' du iye balik amban lowang ga'i tatekkadin. Bang ne iye paguwa', patudju ne iye si tamanannen pegge' magka'at ne te'ed iye. Manjari, bengngangan te'ed me' a'a si dunyahin, sasuku ga' tasulat ēnden dem libru panulatan ēn me' a'a ma'ellum salama-lamahin, sinulat masa ga' pe dunyahin pinapanjari. Bengngangan siye kēmon pagkitede sattuwa miya'an pegge' bakas iye ellum matu'uhin, bu matey ne, ubus bu paguwa' du balik."

⁹ Pa'in mala'ikatin pe, "Me' pinahātiku kuwe'itu inin tahāti du we' a'a malalem tali'annen. Hāti pitu' kōk sattuwa miya'an, pitu' kūd, iye paningkolo'an dende dupang miya'an. Hātinan isab pitu' sultan.

¹⁰ Lime me' sultan miya'an ga' ne. Dambuwa'in magsultan pe sampay kuwe'itu duk kapitu'nen ga' pe magsultan. Saguwa' bang iye magsultan si pasōngan, daddali' du hadja pagsultannen.

¹¹ Duk sattuwa bakas ma'ellum matu'uhin bu ubus ne matey, iye miya'an kawalu' sultanin. Dangan iye amban me' pitu' sultan miya'an duk patudju ne iye si tamanannen.

¹² "Sampū' tanduk takitenun, hātinan sampū' sultan ga' pe kapagsultan. Duk sampū' sultan inin inurungan du kapatut magsultan magsumbaya' duk sattuwahin. Saguwa' daddali' du hadja pag-sultanden.

¹³ Me' sampū' sultan inin, magdambuwa' isun siye we' pangurungde basagden duk kapatutden

si sattuwahin.

¹⁴ Atuhande inēnan Bili-bilihin saguwa' tada'ag du siye we' Bili-bilihin duk me' tindegnen, me' a'a tapene'nen duk tinawagnen duk mapateteg si iyehin. Hangkan nganda'ag Bili-bilihin pegge' iye Panuhutan me' panuhutanin kēmon duk iye Sultan me' kasultananin kēmon."

¹⁵ Pa'in mala'ikatin pe si aku, "Bohe' takitenu lugal paningkolo'an dende dupangin, hātine miya'an me' a'a amban me' kabangsa-bangsahan duk kalahat-lahatan duk pagsultanan duk amban bayu'-bayu'an bissāhan.

¹⁶ Duk sampū' tanduk takitenun, hātinan sampū' sultanin; bensi du siye duk sattuwahin si dende dupang miya'an. Eddo'de du kēmon pangalata'nen duk tantangande iye. Kakande sampay isinen duk eggasde iye.

¹⁷ Hangkan inin hinangde pegge' pinapikilan siye we' Tuhanin ngahinang kinabaya'annen. Amban baya' Tuhan du hangkan siye magdambuwa'isun we' pangurungde kapatutden si sattuwahin sampay tuman kēmon bakas pina'in Tuhanin.

¹⁸ "Dende takitenun, hātine miya'an puweblo mabantu magbaya' si kēmon kasultanan si dun-yahin."

18

Magka'at puweblo Babilonin

¹ Pagubus miya'an, ngite ne ku isab mala'ikat seddili duwa'i amban surga'. Hadje kapatutnen

duk hawal sahayanan, ngadanta' tibu'ukan dunyahin.

² Ngalingan iye papales, pa'inne, "Magka'at ne, asal magka'at ne te'ed puweblo Babilon mabantuhi. Kuwe'itu paglahatan me' hibilis ne duk me' seyitan. Duk iye isab pala'ihan sasuku me' manuk-manuk sammal duk haram.

³ Pegge' Babilon inin kuwe' dalil dende dupang mo'o-mo'o kēmon me' bangsahin maginum bohe' ubas makalango, hātinен tabo'o-bo'o we' ne siye maghinang la'at. Me' kasultanan si dunyahin bakas nuhut iye maghinang la'at, duk me' magdagang si tibu'ukan dunyahin ngandaya ne te'ed sabab napsuhan dendehin manamal."

⁴ Manjari inin, niya' takaleku suwala seddili amban surga', pa'inne,

"Ka'am me' suku'kun, paluwas ka'am. Tahala' ka'am amban dende iyan. Da'a ka'am nuhut iye magduse duk ka'am ga'i tumuhut si iye ilegga.

⁵ Pegge' teppukan dusenen umabut ne si langit. Ga' takayipat Tuhanin kēmon me' hinanganne mala'atin.

⁶ Hinangun bi si iye kuwe' bakas hininangne si me' a'ahin. Me' paminasane si me' a'ahin balesanun bi pinaminduwe ekkahannen. Tabo'one me' a'ahin nginaman hinanganne mala'atin, subey isab iye pinalessahan mulka' Tuhanin minduwe basag-nen.

⁷ Lumandu' pagabbunen duk panganduhulne bayu'-bayu'an pagnapsuhannen hangkan subey pinalandu' isab kabinasahan duk dukka

pinatekka si iyehin. Pegge' luwal iye magabbu si dine, pa'inne, 'Aku inin sultan magbaya'in. Duma'in ku inin balu. Ga'i ku te'ed makalabey magsugul.'

⁸ Sabab pagabbune inin, hangkan bessuwang tekka si iye me' bala'in. Dem da ellew hadja magsumbaya' iyan tekka si iye sakihin duk dukkahin duk unusin. Duk ineggas du iye dem ebbut pegge' balakatan du Panuhutanin, iye Tuhan mangalabo'an iye hukumanin."

⁹ Manjari me' kasultanan si dunya bakas magkahinangan nganduhulan napsuden duk dende miya'an, magtangis siye iyan duk magmatey pagkitede umbu mapaguwa' amban puweblo ma'eggas miya'an.

¹⁰ La'i siye nengge mayam-mayam amban katalahan pegge' tinalew siye kaw siye talapey ilegga. Magmatey siye, pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Asal kayiman pahāp puweblo Babilon mabantu duk mabasaganin. Dem da ora hadja tewwa' hukuman Tuhanin ne kew."

¹¹ Me' a'a magdagang si dunyahin magmatey du isab duk magsugul pegge' ga' ne niya' melli me' daganganden.

¹² Ga' ne niya' melli amban siye bulawan, pilak, palmata mahalga', duk me' mutsa'. Ga' ne niya' melli me' semmek mamahalga'in, me' semmek taluk, duk semmek peyat, duk sutla'. Ga' ne niya' melli me' bayu'-bayu'an kayu mahunit takasuwa'in, duk me' bayu'-bayu'an panyap hininangin garing, duk kayu mahalga', duk tumbaga, duk basi', duk batu inēnan malbol.

¹³ Duk ga' ne niya' melli sinduwe me' dagan-ganden kuwe' me' pā-pā, laksi', kamanyan, me' bayu'an isellan bengngi, atawa bohe' ubas duk isellan pagbella, duk tirigu, duk buwasnen. Ga' ne niya' melli me' sapi' duk me' bili-bili, me' kura', duk me' pasakeyan kuwe' kalesa, duk me' a'a hinang banyaga'.

¹⁴ Pa'in me' magdagangin si puweblo miya'an, "Kēmon me' alata' pagnapsuhannun ga' ne, kēmon alata'nun duk me' bayu'an pagabbunun lanyap ne duk ga'i ne kasuwa'nu balik."

¹⁵ Duk me' magdagang miya'an, iye mangandaya sabab pagdagangde si puweblo miya'an, nengge siye mayam-mayam amban katalahan pegge' talew siye kaw siye talapey ilegga. Magtangis siye duk magmatey.

¹⁶ Pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Kayiman te'ed. Puweblo mabantu miya'an kuwe' dalil dende bakas magsemmek mahalga', semmek taluk duk peyat, duk pupus barannen we' pamulawan duk me' palmata mahalga' duk me' mutsa'.

¹⁷ Bu dem da ora hadja lanyap ne kēmon alata'ne miya'an."

Manjari kēmon nakura' si me' kappalin duk me' pasaherohin, me' maghinang si kappalin, duk sasuku magusaha si diya'utin, la'i siye nengge mayam-mayam amban katalahan,

¹⁸ duk magmatey siye sakali' takitede umbu amban eggas miya'an. Pa'inde, "Ga' te'ed niya' puweblo bantu manamal kuwe' puweblo miya'an."

¹⁹ Duk pinapīhan bagumbun kōkden, tanda' we' dukka te'ed siye. Magtangis siye duk mag-

matey. Pa'inde, "Allo. Ga'i ne manjari. Kayiman te'ed puweblo mabantu miya'an. Kēmon dapan me' kappalin ngandayahan sabab alata' puweblo miya'an. Bu kuwe'itu dem da ora hadja lanyap kēmon diyalemnen."

²⁰ Manjari, magkēg ka'am me' malu'u si surga'in pegge' magka'at ne puweblo miya'an. Magkēg ka'am me' a'a Tuhanin duk me' a'a kawakilannen duk me' nabi magpalata' lapal Tuhanin, pegge' pinatekkahan hukuman ne we' Tuhanin puweblo miya'an sabab me' la'at hininangne si ka'amin.

²¹ Manjari inin, niya' dambuwa' mala'ikat basag manamal muwa' batu landu' te'ed hadjenen kuwe' batu gilingan, bu ilakasan we' ne pī dem tahik. Pa'inne, "Kuwe' miya'an du isab basagan pangalubu si puweblo Babilon mabantuhin duk ga'i ne te'ed takite balik sumiyan-sumiyan.

²² Ka'u puweblo Babilon, ga' ne te'ed niya' takale lu'u diyalemnu magalpa duk magkalangan. Ga' ne niya' takale lu'u magsuling duk magtihup iye kuwe' tabuli'in. Damikkiyan ga' ne te'ed niya' takasuwa' lu'u me' a'a maghinang ine-ine kapandeyanden. Duk ga'i ne te'ed takale lu'u hellingan me' gilinganin.

²³ Ga' ne te'ed niya' takite lu'u danta' payita'an. Ga' ne te'ed niya' takale lu'u paglami-lami me' a'a si pagkawinanin. Me' a'a magdagang malu'uhin, siye bakas tamanan mabasagan si tibu'ukan dunyahin. Duk kēmon a'a si dunyahin ka'akkalan we' me' mangahinang-ngahinang sawe'de malu'uhin.

²⁴ "Pinatekkahan hukuman puweblo Babilonin pegge' la'i pinapatey me' nabi magpalata' lapal

Tuhanin duk me' a'a Tuhanin. Duk kēmon a'a binono' si tibu'ukan dunyahin, pu'unde binono' sabab puweblo miya'an."

19

¹ Pagubus miya'an, niya' takaleku kuwe' suwala me' a'a banes manamal magbissā papales la'i si surga'. Pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Iye hadja dendangan mapata' pinudjihin. Balakatan iye duk iye maluwas kitehin bi amban duseten bi.

² Bentel kēmon hukumannen duk bennal. Ilabo'an we' ne hukuman dende dupang mabantuhin, sabab tabo'o-bo'one me' a'a si dunyahin magduse. Ilegga iye we' Tuhanin pegge' pinapatey we' ne me' dara'akan Tuhanin."

³ Manjari missā ne isab siye balik pinapales, pa'inde, "Pudjite bi Tuhanin. Puweblo mabantu ma'eggas miya'an, ga'i te'ed padeheng pangumbunen sampay salama-lama."

⁴ Manjari duwempuk-ampat me' bahi'in duk ampat mala'ikat sakabayu'in pasujud duk pinudji we' de Tuhanin, iye maningkolo' si kursihin. Duk pa'inde, "Amin. Pudjite bi Tuhanin."

⁵ Manjari niya' suwala missā amban bihing kursihin. Pa'inne, "Pudjihun bi Tuhanten bi. Kēmon ka'am me' dara'akannen, sasuku matalew si iye-hin, langkew ke paga'abin atawa diyawa', pudjihun bi Tuhanin."

⁶ Manjari niya' takaleku kuwe' suwala me' a'a banes manamal magbissā duk kuwe' beged-duhan bessey bohe' hadje duk kuwe' hellingan lugung pales te'ed. Takaleku pa'inde, "Pudjite

bi Tuhanin. Pudjite bi Panuhutanten bi, Tuhan Mabalakatanin, pegge' iye ne magbaya'in.

⁷ Subey kite bi magkēg duk subey kite bi sinna te'edan. Subey pudjite bi Tuhanin sabab balakatne mahadjehin pegge' tekka ne ellew pangawin si inēnan Bili-bilihin. Duk pangantin dendehin, hātinan me' a'a suku' pu si Isahin, ubus ne magsemmek duk ubus ne pinahāpan.

⁸ Bakas inurungan ne pangantin dendehin semmek pote' manamal, ngillap duk ga' niya' tamak-tamakne." Hāti semmek inin, me' hinangan mabentel hininang we' me' a'a Tuhanin.

⁹ Manjari pa'in mala'ikatin si aku, "Sulatun inin: Sinna me' bakas tabatik si pagkawinan inēnan Bili-bilihin." Duk pa'inne pe si aku, "Bennal me' lapal inin amban Tuhan."

¹⁰ Manjari pasujud ku la'i si antag bettisne mudji iye, saguwa' pa'inne si aku, "Da'a kew pasujud si aku. Aku inin dara'akan Tuhan du hadja kuwe' ka'uhin duk kuwe' me' kapungtina'ihannu makahagad si tolo' mabennal pinakita'u si Isahin. Tuhanin dambuwa'-buwa' subey pinudjinun."

Me' tolo' mabennal pinakita'u we' Isa Almasihin, iye du isab miya'an pinakita'u si me' kanabianbihan magpalata' lapal Tuhanin.

Mapasakey si kura' pote'in

¹¹ Manjari inin, takiteku surga'in luka duk niya' la'i kura' pote'. Mangura'an iyehin, ēnnen si Kapangandelan duk si Bennal. Bentel hukumannen duk bentel isab pamono'ne me' bantanen.

¹² Matanen kuwe' kayat ebbut duk ekka korona pinabettad diyata' kōkne. Niya' ēn tasulat diyata'ne saguwa' ga' niya' ngata'uhan ma'ana ēn miya'an luwal iye dendangan.

¹³ Jubanen lapat we' laha'. Duk ēn pangēn si iyehin "Lapal Tuhanin."

¹⁴ Banes me' sundalu amban surga'in paturulturul si dambulihanne. Me' sundalu inin ngura' si me' kura' pote' duk me' semmekden pote' ga' niya' tamak-tamakne.

¹⁵ Niya' bessi talem paguwa' amban dem behene duk gunane inin pangatune si me' kabangsa-bangsahanin duk tada'ag siye we' ne. Basag pagbaya'ne si iyehin kuwe' dalil basi' ga'i polong. Bang niya' ngatuhan iye, hinangne siye kuwe' dalil buwa' ubasin bang pinegga' hinang ininum; pakinamne si siye mulka' Tuhanin, Tuhan Mabal-akatanin.

¹⁶ Tasulat diyata' jubane duk diyata' pa'ane ēn inin, "Sultan me' kasultananin duk Panuhutan me' panuhutanin."

¹⁷ Manjari niya' takiteku mala'ikat nengge diyata' langit dem sahaya ellewin. Ngalingan iye papales si me' manuk-manuk maglayangan diyata' mahawanin. Pa'inne, "Pitu ka'am. Patipun ka'am pitu si pagjamu-jamuhan Tuhan mahadjehin.

¹⁸ Pitu ka'am mangan isi me' a'a mamateyin, isi baran me' sultan duk me' jeneral duk me' sundalu, isi baran me' kura' duk me' mangura'an siyehin. Kakanun bi isi me' a'a mamateyin kēmon, banyakaga' duk duma'in banyakaga', malangkew paga'anen duk madiyawa' paga'anen."

¹⁹ Manjari takiteku sattuwahin duk me' kasultanan si dunyahin duk me' sundaluden magtipun kēmon ngatuhun mapasakey si kura' pote'in duk me' sundalune amban surga'in.

²⁰ Tasiggew sattuwahin duk nabi mangga'i mabennalin, iye bakas maghinang me' hinangan maka'ulali'in we' kapatut pinangurung sattuwa si iyehin. Sabab me' hinangan maka'ulali' tahinangnen, ka'akkalanne hep me' bakas kamalkahan malka sattuwahin duk me' manumba si limbagan sattuwahin. Sattuwahin duk nabi mangga'i mabennalin ilakasan ellum pe, pī dem ebbut meylang, kuwe' luhanan lamew ebbutin.

²¹ Duk me' sundaluden matey we' bessi mapaguwa' amban behe dangan mapasakey si kura' pote'in. Duk isi baranden kinakan we' me' manuk-manukin kēmon tamanan takole'de kinakanin.

20

Da ngibu tahunin

¹ Manjari inin, niya' ne isab takiteku mala'ikat duwa'i amban surga' magbo'o kunsi' tambel lowang mangga'i tatekkadin duk magbo'o karena bohat.

² Siniggew we' ne nagahin, iye sawe amban tagna' awwalley. Iye miya'an hibilis atawa nakura' seyitanin. Duk kinarena iye dem da ngibu tahun.

³ Ubus bu ilakasan iye we' mala'ikatin pī dem lowang mangga'i tatekkadin duk kinunsi' we' ne tambelnen duk pinapīhan indan duk ga'i taluka.

Kinalabusu seyitanin supaya ga'i ne ka'akkalanne me' kabangsa-bangsahanin tiggelan ga'i puwas da ngibu tahunin. Pagpuwas da ngibu tahun miya'an pinaleppa du iye daddali'.

⁴ Manjari ngite ku me' kursi. Me' maningkolo' diyata' me' kursi miya'an, ka'urungan siye kapatut ngahukum. Damikkiyan kiteku isab niyawa me' a'a bakas pinapatey sabab pagmahalayakde tolo' mabennal pinakita'u we' Isa Almasihin duk pagmahalayakde lapal Tuhanin. Ga' bakas sumbade sattuwahin atawa limbagannen. Duk ga' isab siye kamalkahan malka sattuwahin si lendo'de atawa si tangande. Me' a'a inin ellum balik duk tumuhut siye pu si Isa Almasi magbaya' dem da ngibu tahun.

⁵ Iye miya'an tagna'an pagpakkellum balik me' pateyin. Sinduwe me' pateyin ga' ellum balik tiggelan ga' pe puwas da ngibu tahun miya'an.

⁶ Me' matumuhut pinakellum tagna' pagpakkellum balik me' patey inin, kēgan te'ed duk iled-jiki'an siye. Ga'i siye makalabey katiksa'an salama-lamahin, iye pina'in kamatey kaduwenen. Hininang siye bangsa imam maghinang si Tuhan duk pu Almasi, duk tumuhut siye pu si Almasi magbaya' dem da ngibu tahun.

Tada'ag seyitanin

⁷ Pagpuwas ne da ngibu tahun, pinaleppa du nakura' seyitanin amban dem lowang pangalabusuhan iyehin.

⁸ Duk paguwa' iye iyan pī ngakkalan me' kabangsa-bangsahan makanat si ampat pidjū

alamin. Inēnan siye Gog duk Magog, hātin en banta Tuhanin. Pagtipun nakura' seyitanin kēmon me' a'a miya'an supaya siye magbono'. Banes te'ed me' a'ahin kuwe' me' umus si higad tahik.

⁹ Palanjal ne siye ngalatag tibu'ukan lahatin duk iliput we' de kampu me' a'a suku' si Tuhanin duk puweblo inelleg we' Tuhanin. Saguwa' niya' ebbut labo' amban diyata' langit duk kakan ebbutin siye kēmon.

¹⁰ Ubus miya'an, siniggew ne nakura' seyitanin, iye mangakkalan me' a'a si me' kabangsa-hanin duk ilakasan iye pī dem ebbut meylang, kuwe' luhanan lamew ebbutin. Sattuwahin duk nabi mangga'i mabennalin bakas ilakasan ne la'i. Duk bininasa siye la'i dem ebbut miya'an ellew-sangem sampay salama-lama.

Hukuman si panambusannen

¹¹ Manjari inin, niya' takiteku kursi pote' duk hadje. Takiteku isab maningkolo' mala'ihin. Sābu miya'an, bessuwang dunyahin duk langitin lanyap amban pana'anan Tuhanin duk ga' ne siye takite balik.

¹² Manjari takiteku kēmon me' pateyin, mākanak-a'a bahi', langkew pag'a'nen atawa diyawa', nengge la'i paharap si kursi miya'an. Ubus bu iluka ne me' libruhin sampay libru bakas panulatan ēn me' a'a ka'urungan umul ga' tamanannen. Manjari kēmon me' pateyin hinukum ne dangan-dangan sabab bakas tahanangde ka'ellumden pegge' la'i kēmon tasulat dem me' libruhin.

¹³ Kēmon me' patey dem tahikin paguwa' duk paharap si Tuhan. Damikkiyan isab kēmon me' patey dem kubulin, dem ahilatin, kēmon siye paguwa' duk paharap si Tuhan. Duk hinukum siye dangan-dangan sabab bakas tahinangde ka'ellumden.

¹⁴ Manjari kamateyin duk pahalihan me' pateyin ilakasan dem ebbut meylang kuwe' luha lamew. Ebbut meylang inin pina'in kamatey kaduwenen.

¹⁵ Manjari sasuku ga' talista ēnnen dem libru panulatan ēn me' a'a taga umul ga' tamanannen, ilakasan isab dem ebbut meylang kuwe' luha lamewin.

21

Langit ba'ahuhin duk dunya ba'ahuhin

¹ Manjari inin, niya' takiteku langit ba'ahu duk dunya ba'ahu. Langit tagna'in duk dunya tagna'in duk sampay tahikin ubus ne lanyap.

² Duk takiteku isab puweblo masutsihin, iye Awrusalam Ba'ahuhin, duwa'i amban diyalem surga', amban pana'anan Tuhanin. Minemes puweblo miya'an kuwe' dalil pangantin dende bakas pinasemmekan duk pinahāpan duk tahan kinawin ne duk pangantin lellahin.

³ Manjari makakale ku suwala basag missā amban kursihin. Pa'in suwalahin, "Na, kuwe'itu magdambuwa' patenna'an ne Tuhanin duk me' manusiya'in. La'i ne Tuhanin patenna' si siye duk siye ne me' a'anen. La'i ne te'ed Tuhanin patenna' si siye duk iye ne Tuhanden.

⁴ Punasanne du kēmon bohe' mataden. Ga'i ne a'ahin matey-matey. Ga' ne niya' magdukka duk magtangis duk ga' ne niya' peddi'an. Kēmon kahalan si dunya tagna'in lanyap ne."

⁵ Manjari missā maningkolo' si kursihin, pa'inne, "Na, kuwe'itu paba'ahuku ne kēmon-kēmonin." Pa'inne isab si aku, "Sulatun inin, pegge' me' bissā inin bennal duk kapangandelan."

⁶ Duk pa'inne, "Tuman ne kēmon. Aku dehel-luhin duk aku dambulihin, aku tagna'in duk aku panambusanin. Sine-sine lekkakan pa'inumku iye libri amban tuburan bohe' mangurung umul ga' tamanannen.

⁷ Sasuku mangga'i tabo'o we' sassatin, pusaka'anku si siye sa miya'an hāpnen. Duk aku ne Tuhanden duk siye hinangku ne me' anakku.

⁸ Saguwa' me' manayikutan akuhin hawal talewde bininasahin, duk me' mangalebbahan sandelde si akuhin, ilakasan du siye pī dem ebbut meylang. Damikkiyan isab sasuku maghinangan la'at, duk mono', duk magjina, duk ngahinang-ngahinang sawe'ne, duk numba si me' tuhan-tuhan, duk kēmon magdusta'in, iye suku'den pinapī siye dem ebbut meylang kuwe' luha lamewin. Iye inin pina'in kamatey kaduwenen."

Awrusalam ba'ahuhin

⁹ Manjari inin, pī si aku dangan amban pitu' mala'ikat bakas mamo'o pitu' pinggan penno' we' bala' dambulihin. Pa'in mala'ikatin, "Dayi' kew, pakitehanku si ka'u pangantin dendehin, sōng ki-nawin duk inēnan Bili-bilihin."

¹⁰ Manjari pagbaya'an ku we' Niyawa Tuhanin duk bino'o ku we' mala'ikatin pī diyata' punu langkew manamal. Pinakitehan we' ne si aku puweblo Awrusalamin, iye puweblo masutsihin, duwa'i amban diyalem surga', amban pana'anan Tuhanin.

¹¹ Puweblo miya'an sinag we' sahaya Tuhanin, ngillap kuwe' palmata mahalga' inēnan jasper, tilag kuwe' sāmin.

¹² Niya' dindingne paliput subuk duk langkew. Sampuk-duwe gawangnen duk kaniya-kaniya gawang miya'an niya' mala'ikat nunggu'anne. Me' gawang miya'an bakas sinulatan ēn sampuk-duwe bangsa me' a'a Isra'ilin.

¹³ Niya' tellu gawang si dinding tampal silangan, tellu tampal seddepan duk amban pamābag lahat kaduwe dambiya' tellu-tellu gawang isab.

¹⁴ Pabettadan dinding si puweblo miya'an sampuk-duwe batu. Me' batu miya'an bakas sinulatan ēn me' sampuk-duwe a'a bakas kawakilan we' si Isa, iye inēnan Bili-bilihin.

¹⁵ Mala'ikat mamissā si akuhin niya' bo'o-bo'one sukudan bulawan panukudne puweblo miya'an, duk me' gawangnen, duk dindingnen.

¹⁶ Puweblo miya'an pasagi', sali' taha'annen duk luhahannen. Sinukud we' mala'ikatin puweblo-hin duk sukudannen; niya' duwe ngibu duk ampat hatus kilumetro taha'annen. Sali' du isab luhahannen duk langkewannen.

¹⁷ Sinukud isab we' mala'ikatin dindingin. Langkewannen ampatpū' deppe si deppehante pegge' sukudan manusiya' panukudnen.

¹⁸ Dinding miya'an hininangin palmata jasper. Puweblo miya'an hininangin bulawan ga' niya' saget-sagetne, suguwa' tilag kuwe' sāmin.

¹⁹ Me' batu pabettadan dinding puweblo miya'an pinalmatahan duk kēmon bayu'-bayu'an palmata mahalga'. Dambuwa' batuhin palmata jasper, kaduwenen palmata bilu, katellunen palmata inēnan kalkidun, ka'ampatnen palmata gaddung,

²⁰ kalimenen palmata kunit, ka'ennemnen palmata peyat, kapitu'nen palmata binaning, kawalu'nen palmata gaddung magbettik-bettik, kasiyamnen palmata binaning langga', kasampū'nen palmata binaning lahi-lahi gaddung, kasampuk-dambuwa'nen palmata bilu langga' duk kasampuk-duwenen palmata taluk te'ed.

²¹ Duk hinang tambelan sampuk-duwe gawanggin sampuk-duwe mutsa'. Dambuwa' gawang dambuwa' isab mutsa' hinang tambelnen. Duk me' lān si puweblo miya'an bulawan ga' niya' saget-sagetne, tilag kuwe' sāmin.

²² Ga' ku ngite langgal dem puweblo miya'an pegge' i' ne la'i Tuhanin, Panuhutan Mabalakatanin duk Bili-bilihin. Hangkan ga' ne niya' kagunahan langgalin la'i.

²³ Duk la'i si puweblo miya'an ga' niya' kagunahande si danta' ellewin atawa bulanin pegge' sahaya Tuhanin mangurung danta' si siyehin duk payita'anden Bili-bilihin.

²⁴ Kadanta'an we' sahaya si puweblo miya'an kēmon me' a'a maglengngan si dunyahin, duk

kēmon me' kasultanan si dunyahin bo'ode du me'
alata'den pī dem puueblo miya'an.

²⁵ Me' gawang si puueblo miya'an luka kēmon
ellew. Ga'i ne tinambel-tambel pegge' ga' ne niya'
sangem la'i.

²⁶ Kēmon kabantuhan me' kabangsahanin duk
me' alata'den bino'o du pī dem puueblo miya'an.

²⁷ Saguwa' ga' niya' sammal umasek pī dem
puueblo miya'an. Ga' niya' me' a'a maghinangan
maka'iya'-iya' atawa magdusta' umasek pī. Luwal
hadja siye ma'umasek pī dem puueblo miya'an
bang ēnden tasulat dem libru suku' si Bili-bilihin,
iye libru pangalistahan ēn me' a'a taga umul ga'
tamanannen.

22

¹ Pinakitehan isab si aku we' mala'ikatin bohe'
mangurung umul ga' tamanannen. Bohe' inin
tilag kuwe' sāmin duk paselluy amban kursi
Tuhanin duk Bili-bilihin,

² duk nelluy si mata lān puueblo miya'an.
Kaduwembiya' higad bohe' miya'an niya' kayu,
iye kayu mangurung umulin. Dem dan tahun
kayu inin buwa' minsampuk-duwe, mintedde ka-
haba' bulan. Duk dawen kayu inin pamakawuli'
me' kabangsa-bangshan si dunyahin.

³ Ga' niya' takasuwa' la'i dem puueblo miya'an
ine-ine kamulka'an Tuhanin.

La'i kursi Tuhanin duk Bili-bilihin duk la'i me'
dara'akannen mudji iye.

⁴ Takitede du luwe Tuhanin duk tasulat ēn
Tuhanin diyata' me' lendo'de.

5 Ga' ne niya' sangem la'i duk ga'i ne siye ngangguna payita'an atawa danta' ellewin pegge' Tuhanin, Panuhutanin, iye ne danta'den. Duk magsultan siye salama-lama.

Pabalik si Isahin

6 Manjari pa'in mala'ikatin si aku, "Me' lapal inin bennal duk kapangandelan. Tuhanin Panuhutanin, iye mangurung Niyawanen pī si me' kanabi-nabihanin, dina'ak we' ne mala'ikatnen magaka si me' dara'akannen pasal me' subey ma'umantag si pasōnganin. Ga'i ne tiggel umantag du inin."

7 "Pakale ka'am," pa'in si Isa. "Tapit ne papiyukun. Kēgan du me' a'a makahagad si me' pina'al dem libru inin."

8 Aku inin si Yahiya. Takaleku duk takiteku kēmon tasulat dem libru inin. Pagubus takaleku duk takiteku kēmon inin, pasujud ku si antag bettis mala'ikat bakas mamakitehan aku kēmon inin, bahasa sōng mudji iye.

9 Saguwa' pa'inne si aku, "Da'a kew pasujud si aku, pegge' dara'akan Tuhanin du kite sali'-sali', kuwe' du isab me' kapungtina'ihannun, me' kanabihanin, duk kēmon makahagad si me' bissā dem libru inin. Tuhanin dambuwa'-buwa' subey pudjinu."

10 Duk pa'inne si aku, "Da'a tapukanun me' pina'al dem libru inin pegge' tapit ne waktu ka'umantagne inin kēmon.

¹¹ Sine-sine maghinangan la'at duk haram, ambat ne pasōngde me' hinangande mala'at duk maharamin. Damikkiyan isab sine-sine maghinangan hāp duk sutsi, ambat ne pasōngde me' hinangande mahāp duk masutsihin."

¹² "Pakale ka'am," pa'in si Isa. "Tapit ne papiyukun duk tumbasante ka'am dangan-dangan mapata' si hinanganbin.

¹³ Aku dehelluhin duk aku dambulihin. Aku tagna'in duk aku panambusanin."

¹⁴ Kēgan du me' a'a mangoso'an semmekden duk gī manamal, hātinen sutsi ne ateyden. Pegge' inurungan du siye inin kapatut padiyalem amban me' gawangin pī dem puweblo miya'an. Duk inurungan isab siye kapatut mangan buwa' kayu mangurung umulin.

¹⁵ Saguwa' si luwasan puweblo miya'an, ī' la'i me' maghinangan mala'atin duk me' a'a mangahinang-ngahinang sawe'den, me' magjinahin duk me' mamono'in, me' manumba si me' tuhan-tuhanin duk me' magdusta'in duk me' pangakkalin.

¹⁶ "Aku inin si Isa. Dina'ak we' ku mala'ikatkun magpalata' me' inin si ka'am si me' pagtipunan me' a'a suku' si akuhin. Aku inin tubu' si Da'ud. Aku inin inēnan Māga, pote'an masahayahin."

¹⁷ Nambag Niyawa Tuhanin duk pangantin den-dehin, hātinen me' a'a suku' pu si Isahin, pa'inde, "Pitu kew." Sine-sine makakale bissā inin subey isab magpa'in, "Pitu kew."

Pitu ka'am sine-sine ka'am lekkakan. Nginum ka'am bohe' mangurung umulin pangurung libri

pu sine-sine mabaya' nginumne.

Bissā si panambusan

¹⁸ Aku inin si Yahiya. Sessa'ante ka'am, sasuku ka'am makakale me' pa'alan dem libru inin: da'a te'ed tambahanun bi me' lapal dem libru inin. Bang niya' nambahanne, patamba Tuhanin isab si iye me' bala' inaka dem libru inin.

¹⁹ Bang niya' ngānan sinduwe me' pa'alan dem libru inin, ānan Tuhanin isab amban iye bahagi' si iye buwa' kayu mangurung umulin duk bahagi' si iye puweblo masutsi inaka dem libru inin.

²⁰ Inin ne bissā manaksi' si kēmon pinakita'u dem libru inin, pa'inne, "Bugtu' te'ed. Asal tapit ne papiyukun."

Na, karayaw du. Pitu kew, Isa, Panuhutan kamihin.

²¹ Karayaw ka'am kēmon ipat si Isa, Panuhutan-ten bi.

Yakan Bible

Ruth, Jonah, the New Testament, and portions of Genesis in the Yakan language of the Republic of the Philippines

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yakan

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

0001493b-891c-5dba-a045-693804fc5034